

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Germanica

Châteillon, Sébastien

[S.l.], 1558

Theologia Germanica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54866](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54866)

THEOLOGIA

GERMANICA.

CAPVT I.

DICIT diuus Paulus:
 Cū venerit perfectum, *1. Corin.*
 abolebitur id, quod im *13. Co*
 perfectum, & ex parte
 est. Iam animaduerte,
 quid sit, perfectum esse, & quid ex
 parte. Perfectum, res est, quæ in se, &
 in eo, quod est, omnia comprehendit
 & complectitur: & sine qua, & extra
 quam, nihil verè est, & in qua omnia
 id ipsum, quod sunt, habent. Est enim
 omnium rerum esse, & in seipso im-
 mutabile & immobile: & tamen mu-
 tat mouetque omnia alia. Imperfe-
 ctum verò, & quod ex parte est, id
 est, quod ex hoc perfecto originem
 habet, aut existit. Quemadmodum
 ex sole, aut ex lumine manat ful-
 gor, aut splendor: & videtur esse ali-
 quid, quod hoc, aut illud dicatur,
 & creatura nominatur. Atque ho-
 rum omnium imperfectorum nul-
 lum est illud perfectum: itemque per-
 fectum illud nullum eorum est, quæ

1. Corin.
13. Co

Perfe-
ctū
sit quid

Act. 17 f
Malach.

3. b.
Imperfe-
ctum.

P R A E F A T I O .

imperfecta sunt . Imperfecta com-
prehendi , cognosci , dicique pos-
sunt: sed perfectum est omnibus crea-
turis (vt quidē creaturæ sunt) incom-
prehensibile , ignotum, & ineffabile.
Itaque quod perfectum est, non no-
minatur: quippe quòd nullum sit ho-
rum. Creatura, vt creatura, id cogno-
scere, aut comprehēdere non potest.
Iam cū venit perfectum , contem-
nitur imperfectum. Quando autem

*Perfecti
aduētus.*

venit? Dico id venire, cū in animo
tam cognoscitur , sentitur, & gusta-
tur, quā maximè fieri potest.

Hic existit quæstio, cū sit id eius-
modi , vt à nulla creatura cognosci,
cōprehēdi vepossit, et animus sit crea-
tura, quī fieri possit, vt ab animo co-
gnoscat? Ad quam sic respondeo:
Propterea dixi , Vt quidem creatura
est: quasi dicerem, quatenus creatura,
creata conditaq; est, vt de ea dici pos-
sit , Ego, aut ipsa, est ei impossibile.
Nā vt ab aliqua creatura perfectum
hoc cognoscatur , necesse est vt idi-
psum, quòd creata cōditaq; est, quod-
que ego & ipsa dici potest, pereat, &
in nihilum redigatur. Hæc est mens
Pauli, vbi ait: Cū perfectū venerit,
hoc

hoc est cognitum fuerit, tū imperfe-
ctū, hoc est id ipsum, quòd res create
& conditæ sunt, & quòd de eis, Ego,
aut ipsa, aut mea dici potest, totum
contemnetur, & pro nihilo ducetur.
Quamdiu quidem in pretio habe-
tur hoc, quòd dicimus, Ego, eiq; ad-
hæretur, manet perfectum ignotum.

Dicet aliquis: Dicis, extra istud per-
fectum, aut sine eo, nihil esse: & ta-
mē ais, ab eo manare aliquid. Quod
igitur ab eo manavit, id extra ipsum
est. Respondeo: Propterea dixi, extra
id, aut sine eo nihil verè esse. Quod
igitur ab eo manavit, id non verè est,
nec habet vllum esse, nisi in perfecto:
estq; quiddam accidens, siue fulgor,
aut splendor: qui nulla res est, aut vl-
lum esse habet, nisi in igne, vnde fluit
splendor, sicut fit in sole, aut in lu-
mine.

CAP. II.

Dicit veritas, fides, & scriptura: *Peccatū*
Peccatū nihil aliud esse, quàm *quid sit.*
quòd se creatura auertit ab immu-
tabili bono, & ad mutabile conuer-
tit: hoc est, seipsam à perfecto, ad id
quod ex parte & imperfectum est, &
maximè ad seipsam, vertit.

T H E O L O G I A

Nunc hoc animaduerte. Cùm sibi creatura aliquid boni vendicat, cui iusmodi est esse, viuere, scire, poss-, breuiter quicquid bonum nominari potest, vt ipsa sit illud, aut vt illud sit ipsius, tum auertit se. Quid aliud igitur fecit diabolus, aut quæ fuit auersio, aut lapsus, nisi quòd id sibi arrogauit, vt esset aliquid, & vellet esse aliquid, & eius atque in eius iure esset aliquid? Hæc arrogatio, esse Ego, esse Me, esse Mihi, & esse Meum, fuit eius auersio atq; casus: idemq; fit adhuc.

C A P. III.

Adami peccatū. Gen. 3. a **Q**uid fecit Adamus quoq; aliud, nisi hoc ipsum? Dicit solet, Adamum, quia malum comederit, perijsse, siue cecidisse: Ego dico id accidisse † propter eius arrogationem, & propter eius ego, mihi, meum, me, et his similia. Etiam si septē mala comedisset, si abfuisset arrogatio, non cecidisset: sed vbi fuit arrogatio, lapsus est, etiam si nullum malum momordisset.

Age iam. Ego centies altiùs cecidi, et longiùs deflexi, quàm Adamus.

Atqui

Atqui Adami lapsum, & deflexionem non potuissent omnes homines corrigere, aut restituere: quomodo possit igitur meus lapsus corrigi? Oportet, ut corrigatur, sicut Adami lapsus, & ab eodem, à quo Adami lapsus correctus est, & eodem modo.

*Peccati
correctio*

A quo, aut quomodo facta est hæc correctio? Nec homo poterat sine Deo, nec Deus debebat sine homine. Propterea assumpsit Deus humanam naturam, siue humanitatē, & factus est homo, & homo factus est Deus. Ita facta est correctio: sic meū quoq; lapsum oportet corrigi. Ego id sine Deo nō possum, & Deus sine me nec debet, nec vult. Nam, ut hoc fiat, necesse est ut deus in me quoq; fiat homo: ita ut Deus in se assumat, quicquid in me est, tum intus, tum extra, adeo ut nihil sit in me, quod Deo repugnet, aut eius opus impediat. Etiam si Deus oēs homines, quicumq; sunt ad se assumeret, et ipse in eis homo fieret, & ipsi in eo Deus fierent, & idem in me non fieret, nunquam corrigeretur meus lapsus, & auersio, nisi idem in me quoq; fieret. Atque ad hanc instaurationē & correctionem
nihil

T H E O L O G I A

nihil ego conferre scio, aut valeo, nisi ut tantum patiar, ita ut Deus solus faciat, atque agat, patiente me, suum opus, atque voluntatem. Et quia ego hoc pati nolo, sed meum ego, & mihi, & me, habere volo, impedit hoc Deum, quo minus solus sine impedimento possit agere: ita fit, ut meus casus meaque auersio maneat incorrecta. Atque haec omnia facit mea arrogatio.

C A P. I I I I.

*Bonum
ne solius
Dei est.
Esa 42b
1. Ti. 1. d.*

Dicit Deus: honorem meum nulli dabo, quod perinde est, ac si diceret, honorem, & gloriam nemini deberi, nisi soli Deo. Igitur si quid ego mihi boni arrego, ita ut ego sim, possim, sciam, aut faciam, aut, ut id meum, aut a me sit, aut mihi, debeatur, & similia arrego mihi, etiam aliquam gloriationem, & honorem, & bis male facio. Primum labor, & me auerto, ut antea dictum est: deinde Deum honore suo priuo, idque mihi attribuo, quod Dei solius est. Nam quicquid bonum nominari debet, id nullius est, nisi unius aeterni veri boni, qui Deus est: & qui id sibi arrogat, is iniuste contraque Deum facit.

C A-

Dicunt nonnulli, debere hominem effici expertē sapiētiæ, voluntatis, amoris, cupiditatis, scientiæ, & cæterarum huiusmodi rerum: id quod non ita accipiendum est, vt in homine nulla sit sciētia, aut vt Deus in eo non sciatur, ametur, velitur, cupiatur, laudetur, aut honoretur: esset enim hoc ingens vitiū: esset homo pecudis similis. Sed eò veniendum est, vt scientia adeò clara perfectaq; sit, vt sciatur, hanc ipsam scientiam non esse hominis, aut creaturæ, sed tantū æternæ scientiæ, qui æternus sermo est, sic decedit homo, siue creatura, neq; id sibi, tanquā suū, arrogat: ac quò minùs sibi scientiam arrogat creatura, eò perfectior euadit. Eadē est ratio volūtatis, amoris, cupiditatis, & similibus. Nā quò minùs hęc sibi arrogat homo, eò euadit nobilior, clarior, ac diuinior: & quò magis ea sibi arrogat, eò fit stupidior, vilior & imperfectior. Sic debet homo fieri harū rerum expertis: hoc est, eas sibi non arrogare. Igitur cū in hunc modum efficitur, expertis harū rerum

*Veteris
hominis
exultio.*

1 Cor. 3. d

homo

T H E O L O G I A

Col. 1. c. homo, efficitur, vt sit hæc præclariffi-
 ma, clariffimaq; scientia, quæ in ho-
 mine effe poffit: nec non præclariffi-
 ma, clariffimaq; charitas, atq; cupidi-
 tas. Causa eft hæc: Omnia funt folius
 Dei. Melius eft, & præclarius, vt funt
 Dei, quàm creaturæ, Vt autem ego
 mihi aliquid boni vendicem, ex eo
 fit, quòd ego id effe meum, aut me id
 effe opinor. Si fciretur à me veritas,
 fciretur etiam me illud non effe, aut
 illud non effe meum, neq; à me & fi-
 milia. Ita fieret, vt concideret illa ar-
 rogatio. Præftat, vt Deus, aut quod
 Dei eft, quoad eius fieri potelt, fcia-
 tur, ametur, laudetur, & honoretur,
 vtq; homo putet fe laudare, aut ama-
 re Deum: quàm vt Deus non laude-
 tur, ametur, honoretur, et fciaur. Nã
 vbi opinio, & infcitia, in fcientiam,
 cognitioneq; veritatis mutatur, con-
 cidit arrogatio: fic enim dicit homo:
 En miser ego & ftultus, opinabar
 ego me id effe: atqui id verè Deus &
 eft, & erat.

*Homi-
 nis vita
 quo pa-
 eto com
 ponēda.*

C A P V T V I.

Dicit Boëtius: Quòd optimum
 nō amamus, id fit vitio, & verè
 dixit. Deberet, quod optimū eft, ma-
 ximè

ximè amari: atq; in hoc amore, non deberet vlla haberi ratio utilitatis, aut incōmodi, compendij, aut detrimētī, lucri, aut iacturæ, honoris aut dedecoris, laudis aut vituperationis, aut vllius harum rerum, sed quod est ipsa veritate præclarissimum atq; optimū, idē deberet esse charissimum idq; nullam aliam ob causam, quàm quia optimū est, & præclarissimum.

Secundum id posset homo vitam suam, & externè, & internè componere. Externè, quia inter res conditas aliud alio melius est, prout æternū bonum in alio magis aut minùs effulget, agitq;, quàm in alio. In quo igitur sempiternum illud bonū maximè effulget, elucet, agit, cognoscitur, & suspicitur: id inter creaturas etiam præstantissimum est: itemq; in quo minùs, id etiam minùs bonum est.

Cū igitur homo cum creaturis rem habeat, eisq; vtatur, & earum discrimen norit, debet optimā quanq; rem habere charissimā eiq; adhærere, et eise adunare, et maximè ijs, quæ Deo tribuuntur, tāquam ei propria, eiusque sunt: qualia sunt bonum,
verum

T H E O L O G I A

verum, pax, amor, iustitia, & similia. Secundum hæc externum hominem vitam instituere oportet, omniaq; his contraria contemnere & fugere. Verum si internus homo saltu quasi transfiliat ad id, quod perfectum est, inuenietur ac sentietur id, quod perfectum est, esse immensè, infinitè, & innumeratè præclarior atq; melius, quàm quicquid imperfectum & ex parte est: itemq; æternum, quàm caducū: & fontem atq; originē, quàm omnia, quæ inde fluunt, aut fluere possunt. Atq; ita, quod imperfectum & ex parte est, displicebit atq; abolebitur. Hoc animaduerte, vt, quod præclarissimū & optimum est, idem sit et charissimum, necesse est, vt hoc fiat.

C A P. V I I.

*Christi
duo oculi.*

Considerandum est, quod legitur, & dicitur, animam Christi habuisse duos oculos: vnū dextrum, alterū sinistrum. Principiò quando creata fuit, cōuertit se dexter oculus ad æternitatē ac diuinitatem: ibiq; in perfecta contemplatione, & vsu diuinę naturę, diuinęq; perfectionis stetit immobilis, mansitq; immotus &

& impeditus ab omni casu, labore, motione, dolore, cruciatu, et tormēto quę cadunt in hominē externū. Sinistro oculo spectabat res creatas, earūq; discrimina cognoscebat, atq; habebat, quid melius, aut deterius, quid nobilius, aut ignobilius esset, atq; ad hanc rationē cōpositus erat externus homo Christi. Ita stabat internus homo Christi, secundū rectū oculum animę in perfecto vsu diuinę naturę in perfecta voluptate atq; lætitia: exterior verò homo, & sinister oculus animę, cū eo erat in dolore, calamitate, & labore perfecto: atq; id ita factū est, vt interior et dexter oculus manserit immotus, inimpeditus, intactus, ab omni labore, dolore, et cruciatu, qui exteriori homini accidit.

Dicitur, Cū Christus ad palum verberabatur, aut in cruce pendeat, secundum externum hominem, stabat anima, siue interior homo, secundum dextrū oculum, in tā perfecto vsu diuinę naturę, voluptate, & lætitia, in quanto postquā ascendit in cęlum, aut etiā nunc. Externus homo item, siue anima, secundū sinistrum oculum in opere suo, in omnibus,
quæ

T H E O L O G I A

quæ ad eum pertinebat, ad externa
nō impediatur aut minuebatur ab
interno: neuter ab altero pendeat.

*Homi-
nis duo
oculi.*

Iam verò habet hominis creata a-
nima, ipsa quoq; duos oculos. Vnus
est, potestas spectandi æternitatem:
alter spectandi tēpus, & res creatas, ad
earum discrimina cognoscēda, vt an-
tè dictum est, vitamq; dandam cor-
pori. Verùm hi duo oculi animę ho-
minis, nō possunt simul opus suū fa-
cere. Quin, vt anima oculo dextro
æternitatem spectet, necesse est, vt si-
nister oculus, omne suū opus remit-
tat, itaque se gerat, quasi sit mortuus:
itemq;, vt sinister oculus opus suum
præstet, & in rebus externis, hoc est,
in tempore rebusq; creatis occupa-
tur, necesse est, vt dexter oculus in
contemplatione impediatur.

C A P. V I I I.

*Prū in
bac vi-
ta gusta-
ri possit
eterna
beatitu-
do.* **Q** Væritur, vtrum fieri possit, vt a-
nima, donec in corpore est,
eò venire possit, vt æternitatem in-
tueatur, æternæq; vitæ, & æternę bea-
titudinis gustum percipiat. Hoc ne-
gari solet: atq; id verum est, si sic ac-
cipias. Quādiu anima corpus, & eas
res,

res, quæ, ad corpus pertinent, tempus
 & omnino res creatas intuetur, seq;
 cum eis conformat atq; miscet, id fie-
 ri non potest. Nam vt anima æterni-
 tatem spectet, aut videat, necesse est,
 vt pura sit, & nuda ab omni imagi-
 ne, & ab omnibus rebus creatis, & in
 primis à se ipsa separata: atq; hoc pu-
 tant nunquã accidisse in hac vita. Ve-
 rùm diuus Dionysius id fieri posse
 vult, id quod cõijcitur ex eius ad Ti-
 motheum verbis, quæ sic habent: Ad *Diony-*
 inspiciẽda diuina arcana, oportet, vt *sus.*
 relinquas & sensus, & quæ sunt sen-
 suum, & quicquid sensibus percipi
 potest: & rationem, & rationis actio-
 nes, & quicquid ratione percipi, co-
 gnosciq; potest, siue id creatum sit, si-
 ue increatũ: vtq; ex teipso, & ex om-
 ni cognitione earum omnium, quas
 dixi, rerum, exeas atq; emigres, & ve-
 nias in vnã vnitatem eius, qui est
 su pra omnem naturam atq; sciẽtiã
 Hæc ille. Quod si hoc in vita fieri
 non posse putat, cur id docet? aut cur
 hominem in hac vita alloquitur?
 Quin etiam scito magistrum quen-
 dam dicere super verbis Dionysij, id
 fieri posse: & quidem ita frequenter
 homini

T H E O L O G I A

homini accidere, vt omnino putet eum id spectare, atque cernere, quoties velit. Atq; huiusmodi aspectus nullus est, quin sit præclarior, Deoq; charior, & præstabiliior, quàm omnia, quæ omnes res creatæ, vt creatæ præstare possint.

C A P. I X.

*Bonū nī
si est in
homine,
non red-
dit homi-
nē beatū* **A** Nimaduertendū ac sciendum omnino est, nullam virtutem, nullum bonum, ne quidem ipsum bonum, qui Deus est, hominem & animam vnquā reddere virtute præditam, bonam, aut beatam, quamdiu id extra animam est. Idem de peccato siue malitia sentiendum est.

Itaq; quamuis bonum sit inquirere aut explorare, atq; etiam cognoscere, quid boni sanctiq; viri fecerint, aut passi fuerint, aut quomodò vixerint, quid ue Deus in eis, & per eos egerit & voluerit: tamē esset centies fatius, vt homo exploraret, & cognosceret, quis, qualisq; sit status vitæ suæ, & quid Deus in eo sit, & velit, & agat, & ad quam rem Deus eo velit vti, aut nolit.

Itaq; hoc quoq; verum est, quod dicitur

2 Cor. 13

dicitur: Nunquam tam bonum est
exire, quin sit intus manere melius.

Hoc quoque sciendum est, æternam
beatitatem in illo vno sitam esse, &
in nullo alio. Atque ut homo, aut ani-
ma beata vel sit, vel efficiatur, neces-
se est, ut illud vnum, solum sit in a-
nima.

Quæret aliquis: Quid verò est
istud vnum? Respondeo: Est bonum,
aut bonum effectum esse. Neque ta-
men est hoc, aut illud bonum, quod
nominari, cognosci, ostendi ue va-
leat: sed omnia, & supra omnia, neque
verò opus est, ut id nunc demum in
animam intret: est enim iam antè in
ea, sed incognitum. Cùm dicitur o-
portere ad id venire, aut ut in ani-
mam veniat, perinde est, ac si dicas,
id esse quærendum, sentiendum, & ol-
faciendum. Et quia id vnum est, præ-
stat vnitas, & simplicitas multitudi-
ni: nam beatitas non in multis, aut
multitudine, sed in vno, et vnitate si-
ta est: neque item in vlla re creata, aut
in vlllo rei creatæ opere (ut breuiter
dicam) sed duntaxat in Deo, & in eius
opere sita est beatitudo. Quamob-
rem debeo in Deum solum, eiusque

B opus.

T H E O L O G I A

opus spectare: & omnem rerum naturam, cum earum operibus, & ante omnia meipsum relinquere. Quin etiam omnia opera, & miracula, quæ Deus vel fecit, vel vnquam facere potest, in omni, aut per omnem rerum naturam: imò etiam Deus ipse, cum omni sua bonitate, quatenus extra me est, & accidit, non facit me beatum, sed quatenus in me est, & accidit, cognoscitur, amatur, sentitur, percipitur.

C A P V T X.

Illuminatorum appetentia.

IAm animaduertendum est, qui homines vera luce illustrati sunt, eos scire, quicquid vel ipsi cupere, aut eligere possunt: vel ab vlla omnino creatura, vt creatura, vnquam cupitum, electum, aut cognitum fuit, id nihil esse, si cum æterno bono conferatur. Itaq; relicta omni cupiditate atq; electione, seiplos, & omnia æterno bono cõmittunt atq; credunt. deinde manet in eis cupiditas seiplos promouendi, & propius admo- uendi ad æternum bonum: hoc est, ad propiorem cognitionem, ardentiorẽq; amorem, & alacriorem obsequentiam, integramq; subiectionem &

& obedientiam, ita ut quiuis illuminatus homo possit dicere: Optarem me æterno bono id esse, quod homini sua manus est, semperq; metuunt tales homines, ne non satis illi subiecti sint: neq; non cupiunt omnium hominum salutem: & tamen ab hac ipsa cupiditate sunt immunes, nec eam sibi vendicant, quippe qui satis sciant hanc cupiditatē nō esse hominis, sed æterni boni. nam quicquid bonum est, id sibi nemo debet arrogare, utpote q̄ sit solius æterni boni.

Præterea degūt huiusmodi homines in libertate, ita ut amisso vel pœnarū aut Orci metu, vel spe mercedis, aut regni cœlestis viuāt in mera subiectione ac obediētia æterni boni, idq; amore libero. Hoc perfectē fuit in Christo, itēq; in eius imitatorib⁹: in hoc magis, in illo min⁹. Miseria est, quòd cū nos æternū bonum ad id, quod est omniū præclarissimū instruat, atq; incitet, nos id nolumus.

Quid præclarior est, quàm vera spiritalis paupertas? atqui cū ea nobis proponitur, nolumus eam. Nos nimium sagaces (ut ita loquar) esse volumus: ut si suauem saporem, dul-

Luc. 1. 8

Mat. 5. 8

T H E O L O G I A

cedinem, & voluptatē in nobis senti-
tiamus, nobiscum bene agi putemus
Deumq; amemus: sin hoc desit, do-
leamus, Deūq; obliuiscamur, nosq;
perijsse arbitremur: id quod magnū
vitium est, & malum signū. Etenim
verus amator Deum, siue æternum
bonum, æquē amat inopia, atq; in cō-
pia: æquē in acerbitate, atq; in dulce-
dine, itidemque in cæteris. In his sei-
psum quisq; exploret.

C A P X I.

*De Orco
& cæte-
ri regno*

A Nimæ Christi fuit in Orcum
descendendū, antequām in cæ-
lum ascenderet, atque idem hominis
animæ eueniat oportet: sed anima-
duerte quomodò hoc fiat. Tum fit,
cū homo seipsum nouit, & intue-
tur, seq; ita malum inuenit, & indi-
gnum omni consolatione & bono,
quod ei à Deo, aut à creaturis accide-
re queat: prætereà nihil aliud quàm
perpetuò damnatū atque perditum,
& hoc ipso etiam indignū se putat,
quin etiam putat indignū se omni-
bus calamitatibus, quæ ei in hac vita
possunt accidere, equumq; et iustum
esse, vt ei aduersentur omnia, dolo-
remq;

rēq; et cruciatū inferant, quibus om-
 nibus sit indignus. Quin equum esse
 putat, vt in sempiternū dānat⁹, & om-
 niū diabolorū subselliū. sit in Orco,
 quibus tamen omnibus sit indignus.
 Neq; vult, neq; potest vllamc cōsola-
 tionem, aut liberationē cupere vel à
 Deo, vel à creaturis: sed vult liben-
 ter consolatione & liberatione care-
 re, nec damnationem, nec dolorē ini-
 quē fert: nam id æquū iustumq; est,
 neq; Deo contrariū, sed Dei volunta-
 ti conueniens: atq; id amat, & boni
 consulit. Neq; quicquam ægrē fert,
 nisi culpam improbitatemq; suam:
 quippe quæ sit iniusta, & Deo cōtra-
 ria. Hoc ei dolorē facit, animūq; an-
 git, atq; hoc est, et vocatur, vera pec-
 cati pœnitentia, & qui ita in hac vi-
 ta venit in Orcum, idem venit post
 hanc vitā in coeleste regnum: & asse-
 quitur in hac vita eiusmodi gustum,
 qui superet omnem lætitiā atq; vo-
 luptatē, quæ in hac vita ab vllis tem-
 porarijs rebus vel acciderit, vel acci-
 dere vnquā queat. Quamdiu autem
 homo sic est in Orco, nullus cum ne-
 que Deus, neq; creatura cōsolari po-
 test: quemadmodū scriptum est. In

T H E O L O G I A

in inferno nulla est redemptio. Hac de re dixit quidam Perij, interij, viuo sine solatio, foris et intus dānatus, neminem oro, vt liberer. Iam verò non relinquit Deus hominē in hoc Orco, sed eum sibi asciscit, ita vt homo nihil cupiat, nisi duntaxat æternū bonum, intelligatq; æterno bono supra modū bene esse. Atq; hæc est eius voluptas, pax, gaudiū, quies, & satis habere. Cūq; homo nihil nisi æternum bonū, in seipso verò nihil curat aut expetit, tum fit, vt æterni boni pax, gaudiū, voluptas, lætitia, & huius generis alia omnia sint hominis, atq; ita sit homo in regno cœlesti. Hic Orcus, & hoc cœleste regnum, sunt homini in hac vita duæ bonæ, tutæq; viæ: quas qui ritè & bene inuenit, beatus est. Nam hic Orcus finitur: sed cœleste regnum permanet.

Prætereà homini animaduertendum est, cū est in hoc Orco, nihil esse, quod eum consolari possit: nec posse eum credere, se vnquā liberatum aut cōsolatum iri. Rursum cū est in hoc cœlesti regno, nihil eum cruciare aut desolare potest, neque credit posse se cruciari aut desolari:

&

circuli

12

& tamen post hunc Orcum conso-
 latur, et liberatur: et post hoc cœleste
 regnū, cruciatur, & solatio priuatur.
 Iam ita euenit homini hic Orcus, et
 hoc cœleste regnū, vt nesciat, vnde
 veniat, neq; potest homo quicquam
 sua ope vel facere, vel omittere, vnde
 illa vel ei eueniant, vel ab eo disce-
 dāt. Nec potest homo sibi ipsi quic-
 quam horum dare, aut adimere, con-
 ciliare, aut deconciliare. Quin acci-
 dit hīc, quemadmodū scriptū est: 10.3.60
 Spiritus, vbi vult, spirat, & tu eius vo-
 cem audis: (videlicet, dūm præsens
 est, sed nescis vnde veniat, aut quò a-
 beat. Et cū homo in alterutro est,
 bene cum eo agitur, potestq; in Or-
 co tam tutò esse, quàm in cœle-
 sti regno. Ac quamdiu homo est in
 hac vita, potest sæpissimè ex vno in
 alterum transire: & quidem intra
 diem & noctem interdum sæpius,
 idq; absque seipso. At cū homo in
 neutro horum est, cū creaturis rem
 habet, & vltro citroque nutat, neq;
 scit, quò se vertat. Itaque nunquam
 debet hæc duo animo obliuisci.

CAPVT XII.

B 4

Dicunt

De vera pace. **D**ICUNT multi, se non habere pacem aut quietem: sed multis rebus aduersis, calamitatibus, angoribus, doloribus, cōflictari. Si hoc pacto rei veritatem considerare atq; animaduertere velis, haberet etiam diabolus pacem, si res pro eius voluntate atq; arbitrio haberent. Hanc ob causam perpendēda atq; animaduertenda nobis est pax, quam Christus suis discipulis ad extremum reliquit, vbi ait Pacem meā relinquo vobis, pacem meam do vobis: non qualem dat mundus, nam mundus suis donis decipit. Quā verò pacem intelligit Christus? Interiorē videlicet quæ per omnes calamitates, res aduersas, angustias, miserias, & infamias, aut si quid simile est, perumpit atq; penetrat. Ita vt in ea sit homo lætus & patiēs, quemadmodum eius chari discipuli fuerunt: nec illi solū, sed & omnes electi amici Dei & veri imitatores Christi. Hoc igitur tibi persuade: Si quis amorem, diligentiam, studium ad hoc conferret, is posset veram æternamq; pacem, qui Deus est, quantum creature est possibile, satis cognoscere.

Dicit

Dicit Taulerus: Sunt quidam in hac vita, qui imaginibus nimis cito valedicunt, antequam eos veritas ab ijs liberauerit. Et quia ipsi seipfos liberant, ideo vix, aut ne vix quidem, ad veritatē possunt peruenire. Propterea debet semper diligenter animaduerti opus Dei, eiusq; præceptio impulsus, & admonitio: non hominis opus, præceptio, & admonitio.

Iam sciendum est, neminem illuminari posse, nisi prius sit purgatus, mundatus, atq; liberatus. Et porro neminem cum Deo vniri posse, nisi prius illuminetur: itaq; sunt tres vię: prima est purgatio, altera illuminatio, tertia vnitio.

CAPVT XIII.

Quicquid in Adamo interiit atque mortuum est, id in Christo resurrexit et reuixit. Quicquid in Adamo resurrexit & reuixit, id in Christo interiit & mortuum est. Quid verò est id? Dico esse veram obedientiam, & inobedientiam. Quid est autem vera obedientia? Dico hoc esse: Debet homo vsque adeò planè sine seipso, & suis, hoc est sine ipsitate,

*Tauler-
rus.*

*Ad pa-
cem gra-
dus tres.*

*Adamē
lapsus, et
Christi
correctio
Ro. 5. d.
Obedien-
tia quid
sit.*

B 5 &

T H E O L O G I A

& egoitate (vt ita loquar) consistere atque esse, vt seipsum & sua non magis querat et æstimet in omnibus rebus, quàm si non esset: & seipsum non magis sentiat, seq; & sua (itemque omnes creaturas) non pluris faciat, quàm si non esset. Quid igitur est, id quod est, & quod in pretio habendum est? Dico id esse duntaxat vnum, quod nominatur deus. atque hæc est vera obedientia in veritate: atq; ita fit in beata æternitate, vt in ea nihil quærat, æstimetur, aut ametur, nisi illud vnum: nihil item in pretio habeatur, nisi idem vnum.

Inobediētia.

Hinc percipi potest, quid sit inobediētia, videlicet q̄ homo sibi aliquid tribuit, seq; putat esse, scire, & posse aliquid, & seipsum, et sua in rebus quærit, seipsum amat, & similia.

Rom. 5d.

Ad verã obediētiã fuit, & est homo cõditus, eãq; Deo debet: atq; hæc obedientia in Adamo periit et mortua est, et in Christo resurrexit et reuixit. Inobediētia verò in Adamo surrexit et vixit, et in Christo mortua est: & sanè humanitas Christi, ita prorsum sine seipsa, & sine omnibus fuit constititq; vt nulla vnquã creatura
sic

fic constiterit: fuitq; nihil aliud, quã dom^o quẽdam, siue habitatio Dei. ac quicquid Dei erat, & q̄ illa humanitas erat, et viuebat, et quẽdã Dei habitatio erat, horũ nihil sibi v̄dicauit illa: ne ipsã quidẽ diuinitatẽ sibi v̄dicauit, cui^o habitatio ipsa erat, neq; q̄ quã eorũ, q̄ diuinitas illa in ea volebat aut nolebat: neq; quicquã q̄ in eadẽ humanitate vnquã acciderũt, aut tolerata sunt. Sed in humanitate nulla erat nec arrogatio, nec quẽsitio, aut cupiditas, nisi dũtaxat quãsitio siue cupiditas, quo pacto diuinitati satisfaceret. Atq; eam ipsam cupiditatem non sibi tribuebat humanitas.

De hac sentẽtia non possunt hoc loco plura scribi, aut dici: est enim ineffabilis, nec vnquã penitus explorata fuit, nec vnquã prorsus exprimitur: est enĩ eiusmodi, vt dici, scribiq; nequeat, nisi ab eo qui id ipsum est & nouit.

CAP. XIII.

HOc quoq; animaduertendũ est: **C**ũ sit veteris & noui hominis m̄tio, sic res intelligẽda est. Vetus est Adamus & inobedientia, ipsitas, egoitas, & similia: at nouus homo est Christus & obedientia.

*Vetus et
nouus
homo
quid sit.*

B 6

Cũ

T H E O L O G I A

Cum de moriēdo, & pereundo, & similibus dicitur, sic intelligendum est. Oportet veterē hominem in nihilum redigi: & quando, & vbi hoc in diuino lumine accidit, renascitur nouus homo. Item cum dicitur, oportere hominem in seipso mori: perinde est, ac si dicas, oportere ipsitatem & egoitatem mori. Hinc dicit Paulus: Exuite veterē hominem cum suis operibus: et induite nouum hominem, qui secundum Deū conditus atq; formatus est. Qui in sua ipsitate, & secundum veterem hominem viuit, is est, & vocatur Adami filius, potestq; quam maximè, & re ipsa, in eo viuere, & est etiam diaboli filius atq; frater. Sed qui in obedientia, & in nouo homine viuit, is est Christi frater, & Dei filius.

Eph. 4. c

Iam vbi vetus homo moritur, & nouus nascitur, ibi fit altera natiuitas, de qua dixit Christus: Nisi renati fueritis, non intrabitis in regnū Dei. Paulus quoque dicit: Quemadmodum in Adamo moriuntur omnes homines, ita in Christo reuiuiscunt omnes, quasi dicat: Quicūq; Adamū sequuntur in inobediētia, hi mortui sunt

Ioan. 3 a

Ro. 5. d.

sunt, nec vnquam viuēt, nisi in Chri-
sto, hoc est in obediētia. Causa hæc
est: Quandiu homo Adamus est, aut
eius filius, sine Deo est. Dicit Chri-
stus: Qui non est mecum, cōtra me
est. Qui igitur contra Deum est, is ^{Matth.}
coram Deo mortuus est. Hinc effi- ^{12.c.}
citur, vt omnes Adami filij mortui
sint coram Deo: sed qui cum Chri-
sto in obediētia est, is cum Deo est,
& uiuit. Hoc quoque scriptum est:
Peccatum est, quòd se creatura auer-
tit à creatore, atque hoc illius simi-
le est, idemque est. Qui enim in in-
obedientia est, is in peccato est: nec
vnquam peccatum corrigetur aut
emendabitur, nisi reditione ad obe-
dientiam. Ac quamdiu homo in in-
obedientia est, nunquam peccatum
corrigitur aut emendatur, quicquid
homo faciat: id quod ex eo intelli-
gitur, quòd inobedientia est ipsum
peccatum. Quòd si homo ad veram
obedientiam reuertitur, omnia sunt
correcta, emendata, atq; condonata:
alioquin fieri id non potest. id quod
notatu dignū est. Quod si posset dia-
bolus ad veram obediētiam venire,
fieret angelus, eiusque omne pecca-
tum

THEOLOGIA

tum & improbitas corrigeretur & emendaretur, & semel condonaretur. Rursum si angelus ad inobedientiam venire posset, esset continuo diabolus, etiamsi nihil aliud faceret. Si fieri posset, ut aliquis homo ita omnino & planè sine seipso, & sine omnibus esset in vera obedientia, ut Christi humanitas fuit, is esset expertus peccati, & unum cum Christo: & esset idem gratia, quod fuit Christus natura. Verùm negant id fieri posse: itaque ergo aiunt, neminem esse expertem peccati. Vtunque se res habeat, hoc constat: Quò quisq; propior est huic obedientiæ, eò minus est in eo peccati: & quò remotior, eò plus peccati. Deniq; ut sit homo bonus, melior, optimus, malus, peior, pessimus, sors, aut beatus à Deo, hoc uniuersum in hac obedientia & inobedientia situm est. Propterea hoc quoq; scriptum est: Quò plus est ipsitatis & egoitatis, eò plus est peccati & improbitatis: & quò minus illius est, eò huius quoque minus est. Hoc itè scriptum est: Quò magis decrescit meum ego, hoc est, egoitas, & ipsitas, eò magis in me crescit

crescit Dei ego, hoc est Deus ipse.
 Si essent omnes homines in ve-
 ra obediētia, nullus esset dolor, aut
 miseria, nisi qui sensibus percipere-
 tur: sed is esset facilis, neque con-
 querendus. id quod hinc colligi po-
 test: Si enim illud fieret, essent om-
 nes homines concordēs, neque quis
 quam alteri dolorem inferret aut
 noceret, neque item viueret aut fa-
 ceret quisquam contra Deum. Un-
 de igitur venire posset dolor & mi-
 seria? At nunc (proh dolor) sunt om-
 nes homines, omnisque mundus in
 inobediētia. Quod si esset aliquis
 homo prorsus & planè in obediē-
 tia, sicuti Christus & à nobis fuisse
 creditur, & reuera fuit (alioqui non
 fuisset Christus) huic homini essent
 omnes homines inobediētes, eiq;
 calamitosum acerbūque dolorem
 facerent. essent enim omnes homi-
 nes ei contrarij: id quod ex eo in-
 telligi potest, quod homo in hac o-
 bediētia esset vnum cum Deo, &
 Deus ipse esset ibi ipse homo. Nunc
 est omnis inobediētia cōtraria Deo,
 & nihil aliud. Reuera Deo nihil est
 contrariū, nō creatura, nō creaturæ

opus

THEOLOGIA

opus, aut quicquid nominari cogitari ue potest: horum inquam nihil est Deo contrarium, aut quod ei displiceat, nisi duntaxat inobedientia. At homo inobediens adeò ei displicet & contrarius est, adeoque de eo conqueritur Deus, ut pro eo quod homo dolere, & ea quæ sunt ipsi contraria, sentire potest, libenter velit Deus vel centum mortes perferre, ut inobedientiam in homine occidere, suamque obedientiam ibi rursus gignere valeat. Ac quamuis nullus homo ita prorsus & planè sit in hac obedientia, ut fuit Christus: fieri tamen potest, ut aliquis homo ita propè ad eam accedat, ut diuinus, & Deus factus, & vocetur, & sit. Ac quò propiùs ad eam accedit homo, quoque magis diuinus & Deus efficitur, eò molestior est ei omnis inobedientia, peccatum, iniustitia, eoque magis ei dolet, & perpeslu acerba est. Inobediètia & peccatum idè est. Nullum est peccatù, nisi inobedientia, & quod ab inobediètia proficiscitur.

**Si homo contrarijs dolet, Deus multo magis dolet.*

CAPVT XV.

Per-

Perpende quæ iam dicentur. Sunt quidam homines qui arbitrantur, & dicunt se usqueadeò esse mortuos, & ex seipsis exiuisse, ut debeant esse & vivere vitam doloribus carèrem, nullisque rebus tristibus attingi (perinde ac si omnes homines essent in hac obediètia, aut nulla creatura foret) atque ita suauem facilemque vitam degere, & animo indulgere, atque omnibus in rebus, quæcunque tandem illæ sint, voluptati sese dedere. Enimuerò non ita est: quin is eius status est, quem supra diximus. Equidem id ita esset, si essent omnes homines obediètia præditi, sed non sunt: itaque ne hoc quidem ita est.

Dicet aliquis: Atqui deberet homo ab omnibus liber consistere, neque sibi quicquam vel mali vel boni tribuere. Respondeo: Bonum sibi nemo debet tribuere, quippe quod Dei sit, & eius bonitatis. Sed gratiã, & æternum præmium habet homo: qui ad hoc idoneus, paratus & accommodatus est, ut sit æterni boni & diuinitatis domus atque habitatio, ut ea in ipso potestatem, voluntatem,

*Debet
homo
Deo bonum
non, sibi
malum
tribuere.*

THEOLOGIA

tatem, opusque suum exercere possit sine impedimento. Sed si seipsum excusare vult homo, & malum quoque sibi non tribuere, sed in diabolum improbitatemque declinare, dico malam gratiam, infamiam, & æternum infortunium ac damnationem huic homini deberi: quod ad id idoneus, paratus, accommodatusque sit, ut in eo diabolus, dolus, mendacium, cæteraque improbitas uoluntatem, potestatem, opus, orationemque suam habere possit, utque sit ipse illius domus atque habitatio.

CAPVT XVI.

*Christiana
vita optima
est.*

HOC quoque animaduertendum, credendum & sciendum est, nullam tam præclaram & bonam, tamque Deo charam esse vitam, quam vitam Christi, quæ tamen omni naturæ & ipsitati vita est acerbissima. At dissoluta, liberiorque vita, est omni naturæ, ipsitati & egoitati dulcissima suauissimaque. sed non est optima, aut præclarissima: potest tamen in nonnullis hominibus optima fieri. Verum quauis Christi vita acerbissima sit: est tamen omnium
cha-

charissima: id quod hinc percipi potest, quod ea est cognitio, qua cognoscitur verum simplexque bonum. quod quidem bonum non est hoc aut illud, sed id est, de quo dicit Paulus: Cum perfectum & integrum venerit, abolebitur omnis diuisio & imperfectio. Quæ eius sententia talis est: Perfectum superat omnem diuisionem, & omne diuisum & imperfectum nihil est præ perfecto: ita abolebitur etiam omnis cognitio diuisi. Cum integrum cognoscitur, & ubi cognoscitur, ibi necesse est ut etiã ametur, ita ut alius amor quo homo seipsum & alia amat, in uniuersum aboleatur. atque hæc scientia cognoscit etiam, quid optimum & præclarissimum sit in quaque re, idque amat in vero Deo: & quidem nullam aliam ob rem, quam propter verum bonum. Atque ubi est hæc scientia, ibi scitur Christi vitam esse optimam & præclarissimam, ideoque etiam omnium charissima est, & libenter habetur atque fertur: neque curatur utrum ea naturæ, aut alioquin cuius suavis, aut aspera, grata, aut molesta sit.

1. Cor.
15. a

Præ

THEOLOGIA

Præterea animaduertendum est, in quo homine verum hoc bonum cognoscitur, ibi oportere etiam vitam Christi esse & manere, usque ad mortem corporis. Qui aliter opinatur, fallitur: & qui aliter dicit, mentitur: & in quo homine vita Christi non est, ei ne verum quidem bonum, aut veritas cognita est.

CAPVT XVII.

*Via ad
Christū.*

Nemo se putet ad hanc veram lucem, veramque scientiam, aut ad Christi vitam peruenire posse, multis quaestionibus, aut auditionibus, aut legendo, aut studendo, aut excellentibus arduisque scientiis, & eruditione, aut excellenti naturali ratione. dicam amplius: Quoadiu homo quicquam de re quapiam retinet, aut aliquid in amore, existimatione, cupiditate, studio, ue suo tractat, aut in manibus habet, quicquid illud tandem est, siue ipsemet homo, siue quodcunque aliud, non peruenit ad hoc. Hoc effatus est ipse Christus, vbi ait: Si vis venire post me, renuncia tibi ipsi, & sequere me, & Qui sibi ipsi non renunciat, & qui suae vi-
tae

*Matth. 7.
16. c.*

Luc. 9. c

tæ non renunciat, eamque derelinquit, & perdit, nõ est me dignus, nec esse potest meus discipulus. quorum eius verborum sensus hic est: Qui non omnia relinquit & perdit, is me nunquam verè cognoscere, neq; ad meam vitam venire potest. Ac licet hoc hominis ore dictum nõ fuisset, dicit tamen idè veritas per seipsam. est enim hoc ipsa veritate verum. Verùm quandiu homo partē & portionem, & maximè seipsum amat, idq; tractat, & in pretio habet, adeo cæcus est, & cæcus efficitur, vt nullum bonum norit, nisi quod sibi suisque vtilissimum, accommodatissimum, iucundissimumq; sit. Hoc inquam optimum ducit, habetq; charissimum.

CAPVT XVIII.

Igitur quoniã vita Christi est omni natura ipsitati & egoitati acerbissima: propterea ad veram vitam Christi, oportet omnem ipsitatem, egoitatem, & naturã relinqui, perdi, atque mori: propterea abhorret cuiusque natura ab hac vita, eamque opinatur esse malam, iniustam, & stul-

*Christi
vita hu
mana
sapien-
tia inui-
sa est.*

THEOLOGIA

stultā: & sibi vitam asciscit, quæ ipsi accommoda sit, & iucunda: & hanc (ea est cæcitas) dicit esse omnium optimam. Vides nullam esse vitam, quæ naturæ ita congruat, itaque iucunda sit, quàm liberior dissolutaq; vita. Itaque huic adheret natura, sequitur ipsa, & sua ipsitate fruitur, & sua ipsius pace & tranquillitate, & porro omnibus suis. Atque hoc in ijs potissimum accidit, in quibus inest excellens ratio naturalis. Hæc enim ita altè in sua ipsius luce, & in seipsa scandit, ut putet seipsam esse æternam veramque lucem, sequitur ipsam pro ea venditet: & à seipsa decepta, alios vnà secum decipiat, qui & meliora nesciunt, & ad id insuper propensi sunt.

CAPVT XIX.

Christiani stat^{us} est inef^{fectus} sabilis. **H**ic quæret aliquis: Quo nam in statu sit homo, qui veram hæc lucem, quoad eius fieri potest, sequatur? Cui ego respondebo: Id nunquã profectò rectè dici posse. Cur tandem? Quoniam qui id non est, id dicere non potest: & qui id est atque nouit, is quoque id dicere non potest.

test . sed si quis id scire velit, expectet, donec ipse sit id. Cæterum credo eius externam obuersationem atque mores esse tales, vt quicquid fieri oportet & cõuenit, id cadat in eum: quicquid verò fieri non oportet aut conuenit, sed mera hominis libido est, dicentis, Sic volo, sic iubeo: id non cadat in eum. Verùm homo multa sibi persuadet oportere & debere fieri, quæ tamẽ falsa sunt, nec fieri debent. Si hominem impellit sua superbia, auaritia, aut aliud quodpiam vitium & improbitas, ad aliquid faciendum, aut omittendũ, dicit id necesse esse, & debere fieri. Si eum impellit hominum fauor & amicitia, aut sua ipsius libido in aliquam, aut ad aliquam rem, aut ab eadem abstrahit, dicit id oportere & debere fieri. Atqui hæc sunt omnia falsa. Quòd si homo nullum aliud haberet. Oportet aut debet fieri, nisi id ad quod eum Deus conseruator noster & veritas conuertit atque impellit, haberet interdum plus negotij atque operis, quàm nunc habet.

*Homo
bonum
uertit
in malũ*

*Mundus
est furio-
sus.*

Dicitur, Diabolum, eiusque spiritum aliquando aliquem hominem ita possidere atque obtinere, ut homo nesciat quid faciat aut omitterat, sitque sui ipsius impositus malo spiritu ei ita imperante, ut in eo, cum eo, per eum, & ex eo faciat aut omitterat, quicquid velit. Hoc quidem quodammodo verum est, quod totus mundus possidetur atque agitur à diabolo, videlicet mendacijs, dolis, cæterisque improbitate & vitijs, quæ sunt omnia diabolica. Si quis igitur Dei spiritu ita possideretur atque ageretur, ut nesciret quid faceret aut non faceret, essetque impositus sui, ut voluntas spiritusque Dei moderaretur ei, ageretque & faceret aut omitteret cum eo, & ex eo, quicquid vellet, & quomodo vellet, is esset vnus illorum hominum, de quibus dicit Paulus:

Ro. 8. c qui Dei spiritu feruntur & aguntur, hi sunt Dei filij, non legi subiecti. Et

Matth. 10. b quibus dixit Christus: Non vos igitur estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri loquitur in vobis. Sed ego metuo, ne sint centum milia, vel potius innumerabiles, qui à diabolo agantur, cum intercā ne vnus quidem

dem Dei spiritu agatur: id quod ex eo fit, quòd homines maiorem cum diabolo, quàm cum Deo, habent similitudinem. Egoitas & ipsitas sunt omnino diaboli, ideoq; diabolus est. Iam vno aut altero verbo explicari possunt omnia, quæ hisce tot verbis dicta sunt: videlicet, Esto totus & planè sine teipso. Tamè pluribus illis verbis magis et meliùs declarata, demonstrata, & distincta res est.

Nunc dicet aliquis: Ego sum ad *Iustitiæ* ista vniuersa imparatus, itaque fieri *assequē-* istud in me non potest: atq; ita adipi- *da ratio.* scuntur & inueniunt semper homines excusationem. Ad quod responderi potest in hunc modum: Quòd homo paratus non est, aut non paratur, eius certè culpa est. Nam si homo nihil alioquin aliud curaret, aut ageret, nisi vt præparationē in omnibus rebus perpenderet, & vt præpararetur, operam daret, certè Deus eum satis præpararet, tantumq; diligentia, amoris, & studij ad præparationem adhiberet, quantum ad infundendum in eum, iam autè præparatum, illa bona. Tamen sunt aliqua viæ, quæ hûc ducant, quemad-

C modum

T H E O L O G I A

modum dici solet : Si quis vult artem aliquam discere , quam nesciat, ad eam discendam quatuor requiruntur. Primum, quod omnium est maxime necessarium , est magna cupiditas, diligētia, & assiduum studium, quo id fieri possit. Hoc si abest, fieri res nunquam potest. Alterum est, vt aliquid habeas, quo possis discere. Tertium, vt præceptorem accuratè & diligenter intuearis, & attendas, atque colas : ei credas & obedias , & eum imitere. Quartum est, vt ipsemet etiam rem aggrediare atq; exerceas. nam si horum vnum abest, nunquam possis artem vel discere , vel adipisci. Eadem est ratio præparationis . ac qui primum habet, videlicet diligētiam, & assiduam seriamq; finis adipiscendi cupiditatem, is quærit & inuenit omnia , quæ ad eum pertinent, conducunt, & vtilia sunt. Qui verò studium, amorem & cupiditatem non habet, is etiam non quærit, & porro non inuenit: manetq; certè imparatus , nec vnquam peruenit ad finem.

C A P. XXI.

Tra

T Raduntur etiam viæ quædam, *Via ad*
 & præparationes ad hanc rem: *vitam*
 videlicet oportere Deum pati, eiq; *Christi.*
 obedientem, obsequentem, & subie-
 ctum esse, id quod verum est. Nam
 si quis ad eum finem venisset, qui in hac
 vita haberi obtineriq; potest, esset his
 omnibus planè perfectèq; præditus.
 Verùm qui Deum pati debet atque
 vult, oportet ut is etiã omnia patia-
 tur: hoc est, Deum, & seipsum, & om-
 nem rerum naturam, nullo excepto.
 Et qui Deo obediens, obsequens, sub-
 iectus esse debet atq; vult, oportet ut
 is obsequens, obediens, subiectus sit
 duntaxat patiendò, non agendò:
 suntq; ei silendò & perseverandò in-
 timis animi sensibus, taciteq; & oc-
 cultè patiendò, omnia in vniuersum
 ferenda ac perpetienda. Atq; in his
 omnibus nullum præstandum aut
 cupiendum est auxiliũ, nulla excusa-
 tio, nulla oblocutio aut vltio. Quin
 etiam in ijs omnibus dicit amatrice *Luc 23. e*
 et submissa misericordia: Pater igno-
 sce eis, nesciunt enim, quid faciant.
 Hæc quidem esset bona via ad opti-
 mũ, et præparatio ad vltimũ finem, quæ
 possit homo in hac vita adipisci, hoc
 C 2 est,

T H E O L O G I A

est, amabilem vitam Christi, In vita enim Christi sunt & tenentur suprâ nominatæ viæ, plenè atq; perfectè, vsque ad finem vitæ corporis. Quapropter ad amantem vitã Iesu Christi nulla alia, aut melior & præparatior via est, quàm vt eandẽ viuas, & in ea te exerceas, quoad eius fieri potest. Quid ad hoc requiratur, iam nõnihil dictum est: ac quicquid vel hîc vel alibi dictum est, id totum via est, aut viæ modus ad verum finem. Sed qui sit finis, nemo dicere potest. Quod si quis id scire cupit, incedat recta ad eum via, hoc est, per hanc Christi vitam.

C A P V T X X I I.

In quo homine sit verus Christus.

SVnt tamen etiam viæ ad vitam Christi, quemadmodum iam dictum est. Quando & vbi Deus & homo coadunati sunt, ita vt verè dici possit, & ipsa veritas agnoscat, vnum esse verum perfectumq; Deum, verum perfectumq; hominem, & homo ita Deo cedat, vt ibi Deus ipse sit homo, sitq; etiam ibi Deus, ibiq; unicè agat, faciat & omittat sine vllò Ego, mihi, meum, & similibus: Vbi hæc

hæc inquam adsunt, ibi est verus
Christus, & nusquam alibi.

Cùm sit igitur hic verus & perfe-
ctus homo, est etiam perfectus sen-
sus voluptatis & doloris, amoris &
rerum aduersarum, & omnium, quæ
extrà & intus sentire possis, & expe-
riri. Et quia Deus ibi homo ipse est:
potest etiam sentire & cognoscere
amorem, & res aduersas, & id genus
alia. Ac quemadmodum homo, qui
Deus nõ est, omnia, quæ homini vo-
luptatem faciunt, aut dolorem, sen-
tit atque cognoscit, & maximè quæ
ipsi contraria sunt: ad eundem pror-
sus modum accidit, vbi Deus & homo
vnum est, & tamen Deus homo ipse
est: Ibi omnia sentiuntur, quæ Deo
& homini contraria sunt. Ac quem-
admodum ibi homo ad nihilum re-
digitur, & Deus omnia est: sic acci-
dit etiam ei, quod homini contra-
rium est, doloremque facit: hoc est,
etiam id ad nihilum redigitur atq;
hoc durare oportet à Deo, quamdiu
corporalis naturalisq; vita durat &
est.

Hoc quoq; animaduertendum est,
id vnum, vbi Deus & homo vniti
C 3 sunt,

T H E O L O G I A

sunt, cōsistere sine seipso, & sine omnib⁹, atq; ab omnibus liberū esse: hoc est, esse propter Deū, nō propter hominē, aut creaturas. Nā Dei propriū est, vt sine hoc aut illo, sine ipsitate, & egoitate, & similibus, cōsistat atque sit. Sed creaturæ proprium est, seipsam & sua, & hoc aut illud, hīc aut illic quęrere et velle in omnibus, quę facit, aut omittit. Cū igitur creatura siue homo, suū proprium, suam ipsitatem, siue seipsum amittit & exit, fit, vt Deus in eū intret, cum suo proprio, hoc est cū sua ipsitate.

C A P V T X X I I I .

*Quid sit
diues
spiritu.*

H Oc quoq; perpendendum est: Postquā homo omnē viam confecit, quę eum ducit ad veritatem, in eaq; se exercuit: & tamdiu, tamq; multū acerba passus est, vt se putet iā omnino esse perfunctum, mortuumq;, & ex seipso egressum, Deoq; planē deditum: tum primū ferit in eo diabolus semen suum, ex quo semine crescunt deinde fructus duo. Vnus est, spirituales diuitiæ, siue spiritualis superbia: alter est, inordinata falsa libertas. Hæ sunt duæ
soro.

forores, quæ frequenter & libenter vnâ
 versantur. Atq; hoc sic accidit. Dia-
 bolus sic hominẽ afflat, vt homo opi-
 netur & putet, sese ad supremũ sum-
 mũq; peruenisse, neq; deinceps am-
 pliùs scriptis, aut alia vlla re egere, et
 in vniuersum nullius indigum eua-
 disse. Hinc surgit in eo magna quedã
 pax & alacritas, ex qua consequitur,
 vt ita loquatur: Age iã, nũc ego sum
 supra omnes homines, scioq; & in-
 telligo plura quàm totus mundus: i-
 deoq; equũ & par est, vt sim omniũ
 creaturarũ Deus, mihiq; omnes crea-
 ture, & maximè omnes homines ser-
 uiãt, & me venerẽtur, mihiq; subij-
 ciãtur: idq; querit & expetit, & libẽ-
 ter accipit cum ab omnibus creatu-
 ris, tũ potissimum ab homine, sibiq;
 videtur his omnibus esse dignus, &
 ea sibi sanè deberi: habetq; vniuersos
 homines pro pecudibus. ac quic-
 quid eiusmodi est, vt possit eius cor-
 pori, carni, naturæ, suauitatem, volu-
 ptatem, iucunditatẽ lætitiãq; con-
 ciliare, eo omni se putat esse dignũ:
 idq; quærit & accipit, quodocun-
 que adipisci potest. omniaq; illi ni-
 mis parua videntur, quæ ipsi præstari

T H E O L O G I A

possint, putatq; se his omnibus esse sanè dignum . Atq; omnes homines qui ei seruiūt, subiectiq; sunt, etiam si fures sint, aut latrones tamen dicit esse præclara et fidelia pectora, et charitate atq; fide erga veritatē, & erga pauperes homines prædita: & quidem eos laudat, quærit, & sequitur, vbicunq; sint . Quòd si quis superbos istos homines non colit, nec eis ipsorum arbitratu obsequitur & subiectus est, is etiam ab eis non laudatur: quinimò facilè vituperatur, neque quæritur, etiamsi sanctimonia ipsum diuum Petrum equaret.

Igitur postquam hæc spiritualis superbia sibi videtur neque scriptis, neq; doctrina, similibus ve rebus indigere, fit, vt non solùm pro nihilo ducat, sed etiã derideat omnes ritus, instituta, leges, & præcepta ac sacramenta sanctæ Ecclesiæ: nec non omnes homines, qui his ordinibus vtantur, & eis aliquid tribuāt. Hîc facilè est perspicere duas has sorores vnà habitare. Prætereà quandoquidē arbitratur diues hæc superbia se plura scire & intelligere, quàm omnes homines: fit etiam, vt plura garrere, loquiq;

quicq; velit, quàm cæteri omnes ho-
nes, suaq; dicta, & orationem velit
solam in pretio haberi atq; audiri,
omniaq; alia dicta et orationem pro
iniusta, vel potius pro ridicula stul-
taq; haberi.

CAPVT XXIIII.

AT vbi spiritualis paupertas ve-
raque spiritualis summissio est, *Paupe-*
ibi longè alia res est: atq; hoc ex eo *res spiri-*
fit, quòd verè comperitur atque co- *tu qui-*
gnoscitur hominem per seipsum, *nã sint.*
suaq; ope nihil esse, nihilq; posse, ne-
que ad quicquam idoneum esse, aut
quicquã habere, nisi vitia, nequitiã,
atq; improbitatẽ. Hinc consequitur,
vt homo seipsum prorsus indignum
inueniat omnibus his, quæ ipsi à
Deo, aut ab omnibus creaturis pos-
sint euenire, seq; Dei, et omniũ crea-
turarũ causa pro Deo debere & pati,
& interdum agere, ideoq; in nullam
rem verè ius habere, ita vt ex animi
demissione sic loquatur: Aequum &
par est, vt Deus, & omnes creatura
mihi aduersentur, & ius aduersum
me, atq; in me habeant, & ego nemi-
ni sim cõtrarius, & in nullã rẽ ius ha-
beã. Hinc efficitur, vt is homo nihil

T H E O L O G I A

vel à Deo, vel à creaturis petere, aut expetere audeat, aut velit, nisi dūtaxat necessaria, idq; omnino timidè, & beneficij loco, nō iure: nec etiam suo corpori, aut nature pl⁹ boni, aut voluptatis cōcedat, quā postulat necessitas: neq; sinat, aut permittat sibi quēquā opitulari aut seruire, nisi postulāte necessitate, idq; nō sine timore, quippe q̄ in nullā rē ius habeat, sibiq; oībus indignus esse videatur. Prætereà existimat hīc homo omnia sua verba atq; dicta nihil aliud esse, quā stultitiā: proinde neminē alloquitur, affatur, docēdi, aut reprehēdēdi gratia, nisi impellente diuino amore & fidelitate atq; idipsum cum metu fit, & quā fieri potest parcissimè.

Illud etiam in hac spiritali paupertate & summissione intelligitur atq; cōperitur, omnes homines prorsus planeq; à seipsis pēdere, & ad vitia improbitatemq; pronos & procliuēs esse: & propterea necesse, & cōducibile esse, vt sint instituta, ritus, leges, & præcepta, quò cæcitas his edoceatur, et improbitas in ordinem cogatur: quod nisi fieret, efficerentur homines longè canibus alijs' ve beluis

luis deteriores, & inordinatiores.
 Quin etiã hisce ritibus & institutis
 alliciuntur & cõuertuntur multi mor-
 tales ad veritatẽ, quod alioquin non
 fieret. Et quidem pauci homines ad
 veritatem venerunt, qui non prius in-
 stituta & ritus acceperint, seq; in eis
 exercuerint, dum nihil aliud aut me-
 lius nossent. Hinc fit, vt leges, præce-
 pta, instituta, & ritus, in demissa spi-
 ritualite, spiritualiq; paupertate, non
 despiciantur aut contemnantur: nec
 itẽ homines, qui his vtuntur, & ea tra-
 ctant. Quin præ amore & misericor-
 dia sic conqueritur, & aliorum vi-
 cem cum dolore miseratur homo:
 O' Deus & veritas, ego apud te con-
 queror, & tu idem ipse conquereris,
 quod humana cæcitas, vitium, im-
 probitas efficiat, vt id necesse sit, fie-
 riq; debeat, q; tamen re ipsa necesse
 nõ esset, neq; fieri deberet. Atq; hinc
 est quædã cupiditas, vt homines, qui
 nihil melius, aut aliud sciunt ad ve-
 niendũ ad veritatẽ, sciãt et intelligãt,
 cur tandem omnes leges & instituta
 sint atq; fiant: eaque capessit hic, de
 quo loquor, spiritu pauper homo,
 vnã cũ alijs, qui meliora aut alia ne-

sciūt & ea cum eis vsurpat, quo eos hac ratione conseruet, ne ad malas res sese conuertant, aut vt eos, si fieri potest, propiūs adducat.

Igitur quicquid haectenus de paupertate & summissione diximus, id verè ita est, potestq; planū ac testatū fieri vitā verbisq; Christi, qui omne opus veræ demissionis exercuerit atq; perfecit, quemadmodū & in eius vita reperitur, & ipse verbis docuit, dicens: Discite à me, qui benignus sum & demisso corde. Antiquā quidem legem & disciplinā, itemq; homines legi subiectos nō neglexit aut despiciatus est: illud quidē dixit, id nō satis esse, quin vlteriūs progrediendū esse, sicuti profectò est. A' Paulo quoq; sic scriptū est: Christus legē assumpsit, vt eos, qui erāt sub lege liberaret: hoc est, ad propiora, melioraq; posset perducere. Dixit item Christus: Nō veni, vt mihi inseruiatur, sed vt ipse inseruiam. Breuiter, in omnibus verbis, factis, vitāq; Christi, nihil nisi vera meraq; summissio & pauperies inuenitur: & quemadmodū superiūs dictum est, vbi Deus homo est, & vbi Christus est, ibi omnino

Ma. 11. d

Gal. 4 a

Mat. 2. a

Mar. 10 f

nino necesse est, vt hoc adsit. Rursum, vbi animi elatio est, & spirituales diuitiæ, & leuis animi libertas, ibi neque Christus neq; Christi verus imitator est. Dixit Christus: Tristis est anima mea vsque ad mortē. *Matth. 26. d*
 de morte corporis loquitur: id quod ex eo erat, quod ex Maria nat⁹ erat, vsque ad mortem corporis, atq; hoc vnde nam esset, superius dictū fuit. Dicit Christus: Beati qui sunt pauperes spiritu, hoc est, verè demissi: *Matth. 5. d*
 nam Dei regnum eorum est. Sic dicit etiam veritas (nisi quod nō scriptū est) Miseri & detestabiles sunt, qui spiritu diuites, & elato animo sunt: nam eorum est regnū diaboli.

Atq; hæc ita se verè habere comperiuntur, vbi Deus homo est. Verū vbi Christus, eiusque veri imitatores sunt, ibi necesse est, vt vera, intima & spiritualis summissio, spiritualisque paupertas adsit, depressusque & perseuerans animus, quem quidē animum oportet interius plenū esse arcanae, occultæq; calamitatis & doloris, vsque ad mortē corporis. Atq; hoc ego tibi verè confirmo: qui aliter opinatur, decipitur, & alios secū

T H E O L O G I A

decipit, sicuti suprà dictum est. Hæc ob causam recedit omnis natura & ipsitas, ab huiusmodi vita, adhæret- que falsæ & liberæ vitæ, sicuti suprà dictum est.

Nunc superueniet Adamus ali- quis aut diabolus, qui sibi patrociniari, aut se excusare volet, atque ita dicet: Contenditur sanè, Christum fuisse sine seipso, & huius generis alia, & tamen loquitur sæpe de seipso, seque de hac aut illa re iactat. Ad quod ego sic respondeo: Vbi veritas agere velleque debet & vult, nulla alia eius voluntatis, cupiditatis & actionis causâ est, nisi vt veritas cognoscatur & patefiat: atque hoc erat in Christo, & hûc eius dicta factaq; pertinebant: ac quicquid ad id vtilissimum optimumque erat, & quacun- que item ab eo fiebant, ab his erat ipse immunis, sicut & ab alijs omnibus quæ fiebant.

Dices: Erat ergo in Christo aliqua causa, cur quidque faceret. Ad quod ego sic respondeo: Si quis Solem in- terrogaret, cur luceat? respõderet, Oportet vt luceam, nec facere aliter possum: est enim hoc mihi pro- prium,

prium, & ad me pertinet, atque ab hoc proprio & lucentia sum immunis. Eadem est etiam Dei & Christi ratio, & omnium quę diuina sunt, & ad Deū pertinent, vt ea velint, agant & cupiant, nihil aliud, neque aliud bonum, aut propter bonum: atq; hęc nulla alia causa est..

CAPVT XXV.

Post hęc aduertēdum est, quod dicitur, & quod Christus ipse dixit, Omnia esse relinquenda atque perdenda: non ita accipiendum esse, quasi homo propterea nihil faciēdum habere aut tractare debeat: oportet enim, vt homo etiam hęc aliquid agat, & aliquid habeat, cui vacet, quamdiū viuit. verū hoc sic intelligendum est, quicquid omnis homo, aut etiam omnis creatura potest, facit, omittit, & scit, non id esse in quo sita sit vnitio. Quid est autem vnitio? nihil aliud, quàm vt planè, simpliciter & omnino sis in veritate simplex, cum simplici & æterna voluntate Dei: aut etiam sis in vniuersum expers voluntatis, & creata voluntas fluat in æternam voluntatem.

Quomodo sint omnia relinquenda.
Matth. 19. d
Mar. 10 d.
Lu. 18. 6

T H E O L O G I A

voluntatem, & ibi colliquescat & in nihilum redigatur, ita vt æterna voluntas ibi sola velit, faciat, aut ommittat.

Quid aut homini potest ad hanc rem prodesse, aut conducere? Id verò nec verba possunt, nec opera, aut ritus, nulla denique creatura, neque omnium creaturarum opus, scientia, potestas, actio, aut actionis omissio. Sic debent omnia perdi, & relinqui: quod perinde est ac si dicas, non esse putandum aut cogitandum vllum esse opus, oratione, aut ritum, scientiam, aut eruditione, aut denique vllam rem creatam, que ad hanc rem cõducere aut prodesse valeat: sed hæc omnia relinquenda esse, qualia sunt, & ad vnitionem vadendum. Et tamen has res esse oportet, faciendumque & ommittendum aliquid est: & maximè hominẽ oportet dormire & vigilare, ambulare & stare, loqui & silere, aliaque multa, quæ etiam esse oportet, quamdiu viuit homo.

C A P V T X X V I.

Interior
homo, **H**oc quoque verè perpendendũ
est, quòd vbi euenit, & re ipsa
fit

fit vnitio, ibi manet deinceps interior homo in vnitione immobilis, finitque exteriorem hominem vltro citroque moueri in eis, & ad ea, que esse fierique conuenit & oportet, ita vt exterior homo dicat, & quidem verè dicat: Nolo neque esse aut non esse, neque viuere aut mori, neque scire aut nescire, neque facere aut non facere, & quicquid huiusmodi est: sed quicquid esse fierique conuenit & debet, ad id ego sum obediens, siue quid patiendum, siue agendum est. Ita fit, vt exterior homo nullam aliam causam, aut aliud quod querat habeat, nisi duntaxat vt æternæ voluntati satisfaciatur: hoc enim verè perspicitur, interiorem hominem oportere stare immobilem, exteriorem verò oportere & debere moueri. Et licet interior homo, in exterioris motione causam aliquam habeat, ea tamē nihil aliud est, quàm quod oportet debetque id fieri, decreto voluntatis æternæ. & vbi Deus ipse homo esset, aut est, ibi etiam fit idem: id quod in Christo perspicitur. itēque vbi hoc in diuino & ex diuino lumine est, ibi nō est spiritualis superbia,

Deo coniunctus, est immobilis: exterior mouetur.

THEOLOGIA

bia, neque incogitans libertas, aut etiam liberior animus, sed intima summissio, & depressus, demersus, tristis animus, & omnis ordo, æquitas, æqualitas, veritas, & quicquid ad omnes virtutes pertinet, ibi sit oportet, & pax, & sua sorte contentum esse. Quod si aliter est, non bene est homini, quemadmodum alibi copiosius bene dictum est. Ac planè quemadmodum ad hanc vnitionem nihil est, quod conducere aut conferre valeat: ita nihil est, quod eam impedire aut auertere possit, nisi duntaxat homo ipse sua propria voluntate.

Indolentiam in hac vita non cadere in hominem.

Mat. 26

c. 28. b

Mar. 14

c.

Luc. 24

f.

CAPVT XXVII.

Dictum & auditum est, posse & debere hominem in hac vita indolentem fieri, quomodo Christus post resurrectionem fuit: atque hoc inde probare & confirmare volunt, quod Christus dixit, Præcedam vos in Galilæa, ibi videbitis me. itemque quod dixit: Spiritus neque carnem neque ossa habet, sicuti vos me videtis habere. atque hoc sic volunt explanare: Sicut vos me vidistis, &
 cum

cum mortali corpore atque vita secuti estis, ad eundem modum videbitis me, & ego vos præcedam, & vos me sequemini in Galilæa, hoc est, in indolentia & immutabilitate sentietis atque gustabitis, in qua viuetis & manebitis, antequam corporis mortem obeatis, & patiamini: vt quemadmodum me videtis carnem & ossa habere, cum tamen sim indolens, ad eundem planè modum eritis vos quoque in vestra corporalitate, vestraque mortali humanitate, à morte corporis illæsi. Ad hanc argumentationem sic respondetur: Non censuit Christus hominè huc peruenire posse aut debere, nisi prius omnia obierit, passusque fuerit, quæ Christus obijt, & passus est. Quòd si Christus huc non antè peruenit, quàm mortem corporis, cæteraq; ad id pertinètia obijt & passus est: certè nullus homo huc potest peruenire, aut peruenturus est, quamdiu mortalis, & dolori obnoxius est. Si enim esset hoc præstâtissimū atq; optimū, & si fieri posset aut deberet, vt in hac vita eò perueniretur, sicut antè dictū est, vtique in Christo factum fuisset.

Nam

THEOLOGIA

Nam Christi vita fuit & est præstantissima atque optima, Deoque excellentissima & charissima vita, quæ vnquã vel fuerit vel futura sit. Cum igitur id in Christo fieri nec debuerit, nec potuerit, nunquam profecto in vlllo homine accidet, ita vt sit verè optimum aut præstantissimum. Potest quidem putari atq; dici, sed non idcirco ita est.

CAPVT XXVIII.

Quomodo iusto lex lata non sit. **D**icitur etiã, debere & posse hominem venire supra omnem virtutem, supra omnem ritum, institutum, præceptum, legem & æquitatem, ita vt hæc omnia deponat, excutiat & aboleat. Hic est aliquid verum, & aliquid non verum: id quod sic perpendendum est. Fuit Christus supra Christi vitam, supraq; omnem virtutem, ritum, institutum, &c. Diabolus quoque est supra hæc: sed dissimili ratione. Christus fuit & est supra hæc omnia, si sic rem intelligas. Omnia verba opera, ritus, actiones, & actionum omissiones, silentium, & locutio, perpessio, & quicquid vnquam Christo accidit, non erat ei

ne-

an
cel
uæ
im
ie-
to
e-
n.
ed

necessarium, nec ijs egebat, nec ea
vllam ipsi vtilitatem conferebant.
Eadem fuit & est ratio etiam om-
nium virtutum, institutorum, æqui-
tatis & similium. Quicquid enim
hisce rebus assequendum est, aut as-
sequendum esset, id omne antea in
Christo est, & ibi in promptu est.
Hoc si sic intelligas, verum est. Ea-
dem ratione est etiam diui Pauli di-
ctum illud verum, & sic accipien-
dum, vbi ait: Qui spiritu Dei in-
struuntur, aguntur, ducuntur, ij sunt *Ro. 8. 6*
filij Dei, neque legi sunt obnoxij.
quorum verborum sensus hic est: Do-
cendi non sunt quid facere aut orait-
tere debeant, vtpote cum eorum ma-
gister spiritus Dei, sit eos satis do-
cturus: nec item eis mandandum,
aut præcipiendum est, vt vel bonum
faciant, vel malum non faciant, &
similia. idem enim qui eos docet,
quid bonum aut non bonum, quid
optimum aut non optimū sit: idem,
inquam, mandat etiam & præcipit
eis, vt, quod optimum est, retineant,
relinquantque contrarium, atque ei
ipsi vicissim obediunt. Hac ratione
non est, quod legem vllam, doctri-
nam-

T H E O L O G I A

namue aut præceptum expectent. Alia item ratione non egent vlla lege, vt eius opera sibi ipsis aliquid comparent, aut lucrentur, aut aliquam vtilitatem concilient. Quicquid enim hisce rebus, aut etiã omnium creaturarum adminiculo aut oratione, verbis aut opere, in æterna vita, aut ad æternam vitam comparari componiq; potest, id omne iam habent paratum. Hoc pacto si rem accipias, verum est, posse hominem omni lege & virtute, omniumque etiam creaturarum opere, scientia, & viribus superiorem euadere.

Verum illud alterum si dicatur, vtrunq; debere fieri, videlicet vt & Christi vita, & omnia præcepta, leges, cæremoniæ, instituta, & similia deponantur & excutiãtur, & eadem negligantur, contemnantur, & derisioni habeantur, falsum e mentitumque est.

C A P V T X X I X.

NVnc dicet aliquis: Si igitur neque Christus, neque alij homines, Christi vita, aut omnibus cæremonijs, institutis, & similibus, quicquam consequi, aut vtile efficere valent

lent (nam quæ illis rebus consequenda sunt, ea habent ipsi protinus) quid causæ deinceps est, cur non illa omittere debeant? debent? ne illis postea uti, eaque tractare, & diutius adhibere?

Hoc animaduertendum est, esse *Lumina duo,*
 duo lumina. Vnum est verum lumen, *verum & falsum.*
 alterum falsum. Verum lumen, est æternum lumen, qui Deus est: aut est creatum lumen, quod tamen diuinum est, & gratia nuncupatur. atque hoc omne est verum lumen. Alterum lumen est falsum, videlicet naturæ, aut naturale. Sed cur sit primum lumen verum, alterum falsum, melius animaduerti, quam scribi, dici ue potest. Ad Deum, ut diuinitatem, pertinet nihil, neque voluntas, neque scientia, aut patefactio, neque quicquã omnino, quod nominari, dici, cogitariue queat. Sed ad Deum, ut Deum, pertinet, ut seipsum aperiat, seipsum cognoscat & amet, seipsum sibi ipsi patefaciat in seipso, idque omne in Deo: & quidẽ ut essetia, nõ ut actionem, quippe quæ sine creatura sit, atque in hac patefactione & manifestatione sit personarum distinctio.

At

*In Chri-
 sti vita
 esse per
 seuerare
 dum.*

At vbi Deus vt Deus homo est, aut vbi Deus in aliquo diuino siue deificato homine viuit, pertinet aliquid ad Deum, quod sit eius proprium, & ad eū solum, non ad creaturas pertineat: estque id in seipso sine creatura, origine & essentia, non forma aut actione: & tamen vult Deus id ipsum exerceri. nā ideo est, vt ad actionem conferatur, atq; exerceatur: & verò quid aliud? Scilicet sit id otiosum? Quid igitur prodesset? Quod enim nusquam vtile est, id nequicquam est: atqui hoc non vult Deus, aut natura. Quòd si vult Deus hoc exerceri, & ad actionem conferri, & id sine creaturis fieri nō potest, necesse est vt ita fiat. Quid? si non esset hoc aut illud, aut si non esset vllum opus aut actio, aut similia, quid esset, aut quid ipsemet Deus futurus esset, aut quid esset ipse? Hic reuertendum, & consistendum est: alioquin periculum est, ne hoc eousque quasi arrependo persequaris, vt tandem nescias, quò te veritas, aut quo pacto inde rursus erepere queas.

Iam hoc animaduertendum est: *De^o v-*
 Deus vt bonus est, bonus est vt bo *nū sim-*
 num: estque neque hoc bonum, ne- *plexq;*
 que illud bonum. Sed hīc quiddam *bonum,*
 animaduertendum est, quod alicubi *idq, so-*
 est hīc aut illīc, id nō est in omnibus *lum a-*
 finibus, neque supra omnes fines aut *mandū.*
 loca. Item quod aliquādo est hodie,
 aut manē, id neque semper aut om-
 ni tempore, neque supra omne tem-
 pus est: & quod aliquid est, hoc aut
 illud, id non est omnia, neque supra
 omnia est. Iā hoc sic accipe: Si Deus
 esset aliquid, hoc aut illud, non esset
 omnia, neq; supra omnia, sicuti est:
 atque ita non esset ipse vera perfe-
 ctio. Quapropter est Deus, & tamen
 non est hoc aut illud, quod creature,
 vt creature, cognoscere, nominare,
 cogitare, aut dicere valeant. Quo-
 circa si Deus, vt bonus est, esset hoc
 bonum, aut illud bonum, non esset
 omne bonum, & supra omne bonū:
 non esset item simplex perfectumq;
 bonum, quod tamen est.

Iam si Deus etiam lux & scientia
 est, pertinet ad lucem & scientiam,
 estque eius proprium lucere & illu-
 cere, apparere, & scire. Et quia Deus

D lux

THEOLOGIA

lux & scientia est, oportet vt luceat, illuceat & sciat. atq; hoc totum lucrere & scire, in Deo, est sine creatura: quippe quod hîc sit non vt actio, sed vt essentia siue origo. Atqui vt fiat vt actio, agendo, necesse est vt fiat in creaturis. Igitur vbi hæc scientia & lux in aliqua creatura agit, tū cognoscit & discit, quid ipsa sit, atque ita est bonum: ideoque nō est hoc aut illud, & porrò non cognoscit hoc aut illud, sed cognoscit & discit cognoscere vnum illud verū, simplex, perfectū bonū, quod neq; hoc, neq; illud est, sed est omne bonum, & supra omne bonum.

Nunc hîc dictum est, quod vnicum bonum discat. Ecquid verò discit à se? Hoc animaduerte atq; perpende. Quemadmodū Deus est bonum, sciētia, & lux: sic est etiam voluntas, amor, iustitia & veritas. Est etiam omnis virtus, & tamen sunt omnia vna essentia in Deo: nec potest vllum horū vnquam ad actionem deduci, aut exerceri sine creatura. Est enim in Deo nihil aliud quàm essentia & origo, non actio. Verūm vbi hoc vnum (quod tamen hæc

hæc omnia est) aliquam creaturam
sibi asciscit, eiusq; potens est, eamq;
ita accommodam idoneamque red-
dit, vt possit in ea suum proprium
cognoscere, quatenus inquam illud
vnum est voluntas & amor, docetur
à seipso, vt est lux, & scientia nihil
etiam velle debet, nisi vnum quod
est ipsum. Atque hîc deinceps nihil
aliud est, quod velitur, aut æstime-
tur, nisi bonum, vt bonum: idque ob
nihil aliud, quàm quia bonum est, &
non quia sit hoc aut illud, huic aut
illi amabile, aut molestum, voluptati
aut dolori, dulce aut acerbum, & si-
milia. hæc enim non curantur aut
quærantur, ne quidē propter seip-
sum, aut vt seipsum. Quin etiã om-
nis ipsitas & egoitas, ego, & mihi, &
similia, hîc relinquuntur atq; cadunt,
ita vt non dicatur: Ego me amo, aut
te, & similia. Quod si interrogaretur
amor, qd amet, responderet, Amo bo-
num. Quare? Quia bonum est, & propter
bonum. Itaq; bonum, æquumq; & rectum
est, vt in pretio habeatur. Quod si es-
set aliquid melius Deo, id oporteret
amari pro Deo. Itaq; non amat De-
us seipsum vt seipsum, sed vt bonum.

D 2 Quod

THEOLOGIA

Quòd si esset, & si sciret Deus aliquid melius Deo, id amaret, non se ipsum: vsq; adeò abest à Deo egoitas & ipsitas, nihilque rei habet cum ea, nisi quatenus necesse est ad personarum rationem. atq; hoc & esse debet, & re ipsa est, in diuino, siue in verè deificato homine: alioquin non esset diuinus, aut deificatus.

CAPVT XXXI.

*Deifica-
tus ho-
mo ni-
bil nisi
amare
nouit.
Mat. 5. f* **H**inc efficitur, vt deificatus homo pura & impermixta charitate sit præditus, & erga omnes, ergaque omnia beneuolus: itaque necessesse sit, vt ab eo omnes & omnia amentur, omnibusq; & hominibus & rebus ipse bene velit, faueat, & benefaciat, nullo discrimine. Quinetiam quicquid homini deificato facias, quod vel suaue sit, vel molestū, vel amabile, vel graue, quicquid tandem fit: dicam ampliùs, si quis huiusmodi hominem vel centies interficiat, & is toties reuiuiscat, tamen omnino amaret eum hominem, qui ipsum sic interfecisset: & licet ei iniurias & mala quàm uoles multa fecisset, tamen ei omnino postea

stea bene vellet, faueret, & bene optaret, ei que etiam optima quaque praeſtaret, ſi modo ea ille accipere & admittere valeret. Hoc in Chriſto animaduerti, planumque fieri po- reſt, qui Iudae proditori ſuo dixerit: Amice quorſum veniſti? quaſi dice- ret: Tu me odiſti, mihi que inimicus es, cum ego te amem, tibi que ſum amicus. & tu mihi cupis, exoptas & facis quam peſſime ſcis, aut potes: ego vero tibi optime volo, cupio & exopto, darem que & facerem tibi libenter optima quaque, ſi modo tu ea accipere aut capere poſſes. perinde ac ſi diceret Deus ex humanitate: Ego ſum merum ſimplex que bonum: itaque nihil etiam velle, cupere, optare, facere, aut dare poſſum, niſi bonum. Quod ſi tu mihi ſis pro tuo maleficio & improbitate remunerandus, oportet, vt id faciam bono, quandoquidem alioquin nihil aliud ſum, nihil que aliud habeo.

Hinc conſequitur, vt Deus in homine deſicato nullam vltionem ex- petat, velit, aut faciat, vllius malefici, quo vnquam vel affici poſſit, vel afficiatur. Hoc perſpici poſſe in

D 3 Chri-

THEOLOGIA

Lu. 23. e Christo, qui dixit: Pater ignosce eis, nesciunt enim, quid faciant.

Hoc etiam Dei proprium est, ut neminē vi cogat ad aliquid faciendum, aut omittendū, sed vnumquēque hominem, arbitrātū suo facere aut omittere permittat tum bona tū mala, neque cuiquam resistere velit. Hoc videre licet in Christo, qui suis maleficis resistere aut repugnare nolebat. Itaque cū diuus Petrus repugnare vellet, dixit: Petre reponne gladium tuum in vaginam. nam vi resistere, repugnare & cogere, neque meum est, neque meorum.

Matth. 26. e

Neque item potest deificatus homo, quenquam grauare aut contristare. id quod sic accipiendum est: Nunquam ei venit in voluntatem, cupiditatem, aut mētem, quicquam facere, omittere, loqui aut silere, quod alicui homini dolorē pariat, aut merorem.

CAPVT XXXII.

Hominis voluntas ad malū pro- **D** Icet aliquis: Si vnicuique optimè vult, optat & facit, debet etiam vnumquemq; adiuuare, efficereque, ut omnia ei ex animi sententia succedant, videlicet vt hic papatum,

patum, ille episcopatum obtineat, & *na, ideo*
huius generis alia. Respondeo: Qui *que re-*
hominis voluntatem adiuuat, is eum *linquen*
ad pessima adiuuat. Quanto enim *da.*
magis suæ voluntati obsequitur ho-
mo, & in ea crescit: tantò longiùs à
Deo veroq; bono abest. Iam vellet
equidem Deus libenter hominē ad-
iuuare, & ad id quod & per se opti-
mū, & ipsi homini inter omnia op-
timum est, adducere. Verūm vt hoc
fiat, necesse est vt facessat omnis p-
pria voluntas, quemadmodū supe-
rius dictum est. Atque ad hoc liben-
ter adiuuaret Deus hominem: sed
quamdiu querit homo, quod sibi sit
optimum, nō quærit, quod sibi esset
optimū, ideoq; id nunquam inuenit,
esset em̄, & est homini optimū, neq;
se, neq; sua quærere, aut suspicere, id
quod docet & dicit Deus. Si quis
igitur cupit à Deo ad id, quod & p-
se optimū, & ipsi homini optimū sit,
adiuari: sequatur Dei dicta, doctri-
nā, præcepta: ita adiuuabitur, & iam
adiut⁹ est. Alia quidē ratio nulla est.

Iam docet dicitque Deus, debere
hominē relinquere seipsum, & om-
nia, eūq; sequi. Qui em̄ animā suā,
D 4 hoc

Matth. hoc est, seipsum amat, & seruare tue-
10. d. 16 ri que vult: hoc est, qui sibi suisq; in
d. his rebus studet, is animam perdet.
Mar. 8. Sed qui animam suam non curat, &
d. seipsum omniaque sua perdit, is a-
Luc. 9. nimam suam custodiet, & in æternã
b. c uitam conseruabit.

CAPVT XXXIII.

*De vera
 summis
 sione, spi
 rituali-
 que pau
 pertate.* **E**T iam Dei propria est in ho-
 mine deificato vera, intima, &
 quæ re ipsa sit, summisio: quæ vbi
 non est, ibi nõ est deificatus homo.
 Hoc Christus & verbis & operibus,
 vitaque sua docuit. Atque hinc pro-
 ficiscitur hæc demissio, quòd huius-
 modi homo vero lumine perspicit,
 id quod res est: esse, viuere, intelli-
 gere, scire, posse, & similia, esse om-
 nia solius veri Dei, non creaturæ: si-
 quidem creatura, vt creatura, nihil
 est, nihilque habet à seipsa. Ac si-
 mulatq; ipsa se à vero bono sua vo-
 luntate & opere, & similibus auer-
 tit, nihil in ea reperitur nisi impro-
 bitas. Ita que hoc quoque veritate ip-
 sa verum est, creaturam, vt creaturã,
 per seipsam nulla re esse dignam, &
 in nullam rē ius habere, nec ei quæ-
 quã quidquã debere, neq; Deū neq;
 crea-

creaturam; quin ipsam iure debere
 Deo obsequi atque subijci. atq; hoc
 est maximum, & maximè animad-
 uertendum. Igitur quod Deo obse-
 qui subijciq; debet & vult, id oportet
 decetq; omnibus creaturis sub-
 ijci: idque, vt breuiter loquar, non
 agendo, sed patiendo: alioquin fal-
 sum est. Atq; ab hac vltima re, & ab
 hac vltima sententia, nec non ab a-
 lijs, proficiscitur vera summissio.
 Quod si non ita verè esset, & si hoc
 non esset vera diuinaq; iustitia op-
 timum, Christus id nunquã vel ver-
 bis docuisset, vel vita præstitisset.
 Atque hîc existit vera confessio, &
 reuera ita est: videlicet, debet crea-
 tura, diuinæ veritatis & iustitiæ gra-
 tia, Deo omnibusque creaturis sub-
 ijci, ipsi verò creaturæ nihil subijci,
 obsequiue debet. Quin & creatu-
 ræ omnes aduersus eam, & in eam
 ius habêt: ipsa verò in nullam rem,
 & aduersum nullam rem ius habet:
 debetque omnibus, cum ipsi nullus
 debeat, idque patiendo, interdum
 etiam agendo. Atque hinc exoritur
 spiritualis pauperies, de qua dixit *Matth.*
 Christus: Beati pauperes spiritu, *5. a*

D 5 nam

nam ipsorum est regnum Dei. hæc omnia Christus & verbis docuit, & vita præstitit.

CAPVT XXXIIII.

Solum peccatū Deo cōtrariū est.

SEd hīc quiddam animaduerten- dum est: Dicitur esse fieriue aliquid contra Deum, & esse aliquid quod ei dolorem tristitiāque faciat. Sciēdum est, nullam creaturam esse contra Deum, aut ei dōlorē tristitiāue facere, eo ipso quod ipsa est, aut uiuit, scit aut potest. Quæcunque sunt eiusmodi, eorum nihil est contra Deum. Quod diabolus siue homo, est, uiuit, & similia, id omne bonum, & Dei est. Nam Deus est omnino hæc omnia, essentia & origine. Est inquam Deus omnium quæ sunt essentia, & omnium uiuentium vita, & omniū sapientium sapientia. nam omnia habēt suum esse, suum posse, suam vitā & similia, in Deo veriūs, quàm in seipsis: alioquin non esset Deus omne bonum, ideoque sunt omnia omnino bona. Iam quod bonum est, id Deo charū est, idque habere ipse vult, ideoque non est ipsi contrarium.

Quid

Quid est igitur Deo contrarium
 & molestum? nihil nisi peccatum. *Quid sit*
 Quid verò est peccatum? nihil aliud *peccatū.*
 nisi quòd creatura vult aliter, & cō-
 trà quàm Deus. Hoc potest quisq;
 in seipso percipere in hūc modum:
 Qui aliter vult quàm ego, aut con-
 trà quàm ego, is est meus inimicus:
 & qui vult vt ego, is mihi amicus
 & charus est. Eadem est in Deo ra-
 tio. Habes quid sit peccatū, & Deo
 contrarium, quodq; ei dolorem pa-
 riat, & tristitiam. Igitur qui vult ali-
 ter quàm ego, aut cōtrà quàm ego,
 is quicquid facit aut omittit, loqui-
 tur aut silet, id mihi contrarium &
 graue est. Eadem est in Deo ratio.
 Qui aliter aut cōtrà vult quàm De-
 us, is quicquid facit aut omittit,
 quicquid instituit, id Deo contrari-
 um, & peccatum est. Et quæ volun-
 tas aliud vult quàm Deus, ea etiam
 contra Dei voluntatem est. Dicit e-
 nim Christus: Qui mecum non est, *Matth.*
 is contra me est. quorum verborum *12. c*
 sententia hæc est: Qui non idē vult, *Lu. 11. e*
 eademque mecum voluntate est, is
 contra me vult.

Ex his potest homo perspicere,

D 6

vttrum

utrum sit expers peccati, an non sit, & utrum peccatum committat, an secus: & quid sit peccatū, & qua ratione, aut qua re corrigi, emendarique debeat aut possit peccatum. Atque hæc Deo contraria voluntas appellatur, & est inobedientia, Adamus, egoitas, ipfitas, propria voluntas, peccatum, siue vetus homo, Deum auersari, seque ab eo separare, hæc omnia sunt idem.

CAPVT XXXV.

Deus in seipso impatibilis, in homine patibilis est. **I**Am hoc animaduertendum est, in Deum, ut Deus est, non cadere dolorem, perturbationem, aut displicentiam: & tamen Deus turbatur propter hominis peccatum. & quia id in Deo accidere non potest sine creatura, oportet ut accidat ubi Deus homo est: hoc est, in homine deificato. Hic verò peccatum, Deo tantum dolorem adfert & tristitiam, ut Deus ipse libenter velit discrucari, & corporaliter mori, quò hac ratione vel vnus hominis peccatum extirpare possit. Quòd si interrogetur, utrum malit viuere manente peccato, an non & peccatum sua morte extirpare: respōdebit, se malle mori.

Est

Est enim vnus hominis peccatum Deo molestius, eiq; maiorem dolorem facit, quàm ipsius Dei cruciatus atque mors. Quòd si vnus hominis peccatum eum tanto dolore afficit, quanto eum dolore affici credendum est omnium hominum peccato? Hinc perspici conuenit, quo pacto Deum perturbet homo suis peccatis: ac vbi Deus homo est, aut in homine deificato, ibi nulla de re querela est, nisi de peccato, nec vlla res alia dolorem facit. Quicquid enim vel est, vel fit sine peccato, id vult Deus habere atque esse. At quæ propter peccatum existit querela & egritonia, eam in deificato homine manere & decet, & oportet, vsque ad mortem corporis, etiamsi viueret homo vsq; ad vltimam diem, aut in sempiternum. Hinc ortus est, et oritur Christi dolor occultus, què nemo vel eloquitur vel nouit, nisi solus Christus: ideoq; occultus & vocatur, & est. Et quidem est hoc Dei proprium, qui id habere vult, & eo delectatur in homine, & est sanè Dei proprium. Nam ad hominè non pertinet, neq; id potest homo.

Atq; vbi hoc Deus assequi potest, habet charissimū atq; acceptissimum, sed homini est accerbissimū atq; grauiissimum. Omnia quæ hîc scripta sunt de Dei proprietate, quam sanè habere vult in homine, in quo ea exeritur & exercetur, hæc inquã docet vera lux: et ideò docet, vt homo (in quo ea ad rem confertur atq; exercetur) non magis eã sibi vendicet, quàm si ipse non esset. Nam ita demum perspicitur, hominem hoc non posse, neq; hoc ei tribuendum esse.

CAPVT XXXVI.

*Christi
vita pro
pter se,
non pro-
pter præ-
miū, a-
manda.* **I**gitur sicubi eiusmodi deificatus homo esset, saute est: ibidem esset, aut est omniū optima præstantissimaq; vita, & Deo acceptissima, quæ vnquã vel fuerit, vel futura sit. Atq; ex æterno amore (qui Deum amat, vt bonum, & propter bonū: itemq; amat, quod est in rebus optimum et præstantissimum, etiam propter bonum) vsque adeo amatur vera præstansque vita, vt ea nunquam deseratur ab eo homine, in quo est, etiam si viueret is homo vsq; ad vltimã diẽ. Quin etiã fieri non potest, vt ea relinquatur, etiam si oppeteret is ho-
mo

mo mille mortes, omniaq; caderent
in eum mala, quæ in omnes creatu-
ras cadere possunt. Hęc inquã vni-
uersa pati mallet, quàm præstantem
vitam relinquere, etiã si posset pro ea
angelicam vitam adipisci. Atque hęc
ad quæstionem illam respondetur,
qua quæsitum est: Si homo Christia-
na vita nihil ampliùs consequi, aut
utilitatẽ vllam adipisci potest, quid
iam opus sit, vt quicquam faciat. Nõ
ideò habetur hæc vita, vt inde utilita-
tẽ percipias, aut aliquid cõsequare: sed
amoris, & eius præstantiæ gratia, &
quia id Deo charum & acceptũ est.
Quòd si quis dicat aut putet, iam
satis eius haberi, aut eam deponen-
dam esse, is eam non sentit at nõuit.
Nam vbi ea verè inuenitur ac senti-
tur, nunquam relinqui potest. Qui
verò Christi vitam ideo habet, vt ea
aliquid assequatur aut mercatur, is
eam habet vt mercenarius, non a-
more, vel potiùs omnino non habet.
Qui eam nõ amore habet, is nõ ha-
bet, putet licet eã se habere, sed fal-
litur. Habuit Christus vitam suam
nõ ppter mercedẽ, sed amore: & a-
mor vitam reddit facilẽ nõ grauem:
effi-

THEOLOGIA

efficitq; vt libenter habeatur, & volenter feratur. Sed qui eam non amore habet, sed propter præmium habere se putat, huic est quàm grauiissima, ad eaq; libenter citò liberaretur: atq; hoc est cuiusq; mercenarij proprium, vt laboris sui finem exoptet, At verus amator neq; laborem, neq; tempus, aut dolorem ægrè fert. Hanc ob rem scriptum est: Deo seruire & viuere, est ei facile, qui id facit. Est istud quidem verum ei, qui amore facit: sed ei qui præmij causa facit, graue est. Idem sentiendum est de omnibus virtutibus & rectè factis, idemque etiam de integritate, æquitate, & similibus.

CAPVT XXXVII.

*Deus est
supra
omnem
ordinē.*

Dicitur, idq; verum est: Deum esse supra omnē, & absq; omni ritu, mensura, & ordine, & tamen dare omnibus rebus ritū, mensuram, ordinem, & rationem, id quod sic intelligendum est: Deus vult ea omnia habere, & tamē non potest ea in seipso sine creatura habere. Nā in Deo, sine creatura, nec ordo est, nec cōfusiō, nec ritus, nec nō ritus &c. Hanc
ob

ob rem vult, vt hæc esse, fieriq; pos-
sint & debeant: vbi enim verbum, o-
pus, & actio est, ibi necesse est, vt hæc
aut ordine, ritu, modo, & ratione fi-
ant, aut sine ordine. Iam ordo, & ra-
tio melior, & præstantior est, quàm
quæ sunt his cõtraria. Cæterùm hoc
animaduertendũ est, esse hominum
genera quatuor, qui ordinem, ritum,
legemq; teneant. Nonnulli id faci-
unt, non propter Deum, neq; propter
aliam vllam rē, sed propter coactio-
nem. Atque hi quidē, quàm possunt
minimum faciunt, idq; illis acerbum
est, & graue: alteri faciunt propter
mercedem: atque hi sunt homines
qui nihil aliud norūt nisi hoc ipsum:
putantq; debere & posse hominem
hoc pacto cœleste regnum, æternāq;
vitam assequi & mereri: nō vlla alia
re: quiq; harū rerum plurimum fa-
ciat, hunc esse beatum: qui verò ali-
quid omittat aut negligat, hunc per-
ditum, & diaboli esse. Atque hi ma-
gnum hūc studium & diligentiam
adhibent, & tamen eis acerba res est.
Tertij sunt, mali falsiq; spiritus, qui
se perfectos esse putant: atq; dicunt,
& his rebus non egere, itaq; eas tan-

*Quatuor homi-
num ge-
nera, quæ
seruant
ordinem*

tum

tum pro ridiculis habent. Quarta homines sunt vero lumine collustrati, qui hæc non mercedis gratia obeunt, (nihil enim his consequi volunt) aut ut aliquid harum rerum opera obtineant: sed quicquid horum faciunt, amore faciunt, atque hi non adeo sunt solliciti, quam multa horum & quam cito fiant, & huius generis alia: sed quam bene, & ut cum pace modoque fieri possint. Quod si quo casu acciderit, ut aliquid horum & similitum negligatur, non idcirco pereunt satis enim sciunt, ordinem & rationem meliorem præstantioreque esse, quam si quid nulla ratione fiat. Itaque rationem retinere volunt, & tamen sciunt felicitatem in eo non esse positam, ideoque non tantoperè anguntur ut cæteri: atque hi homines ab alijs selectis vituperantur & damnantur. Dicunt enim mercenarij: Hi homines omnino negligunt seipfos: dicuntque aliquando eos esse iniustos, & huius generis alia. Alij verò, videlicet qui sunt liberiore spirititu præditi, dicunt deridendi gratia, eos stupidè stultèque se gerere, et similia. At ipsi mediū, optimumque tenent: vnus enim amator
 Dei

Dei melior est, Deoq; charior, quàm centū milia mercenariorū. Atq; idē de eorum operibus, sentiendum est.

Hoc quoq; animaduertēdum est, Dei præceptū, orationēq; omni- que doctrinam eò spectare, vt interior homo cum Deo coadunetur. Quod vbi fit, ita bene componitur & docetur exterior homo ab interiore, vt is nullo exteriore præcepto aut doctrina egeat.

At hominū præceptio & lex pertinet ad exteriorē hominem: estq; necessaria, vbi meliora nesciuntur. Ibi enim nescitur quid agendum sit, aut omittendum, vt nisi adsit disciplina, sint homines canū aliarum, ue bestiarum similes.

CAPVT XXXVIII.

I Am falsi luminis facta mentio est, de quo dicendum est aliquid, quid nā id sit, & quid sit ei propriū. Scito, quicquid vero lumini contrarium est, id esse falsi proprium.

Veri luminis proprium omnino est, vt decipere nolit, neq; velle possit vt quisquā decipiatur, neq; item ipsum decipi possit. At falsum lumē deci-

*Falsi lu-
minis
descri-
ptio.*

T H E O L O G I A

decipitur deceptūq; est . Deus enim neminem vult decipere, neque velle potest, vt quisquam decipiatur: eademq; est veri luminis ratio.

Iam hoc attende: Verum lumē est Deus, siue diuinum. Falsum lumen est natura, siue naturale. Iam Dei proprium est, vt nō sit hoc aut illud, neq; velit, cupiat, aut quērat hoc aut illud, in homine deificato: sed bonū vt bonum, idq; nullā aliam ob rem, nisi propter bonum. Idem censendum est de vero lumine.

Itē creaturæ & naturæ proprium est, vt sit aliquid, hoc aut illud, itemque in existimatione & quæstione sua aliquid habeat, hoc aut illud, neque id merè bonum vt bonū, & propter bonū, sed propter aliquid, hoc, aut illud. Et quemadmodum Deus & verū lumē expers est omnis egoitatis, ipsitatis, & quæstionis sui: ita proprium est naturæ, naturalisq; falsi luminis, ego, mihi, me, & similia, ita vt se sua q; magis quærat in omnibus rebus, quàm bonū vt bonum: hoc est eius proprium & vniuscuiusque naturæ.

Nunc hoc animaduertatur, vbi lumen

men

men hoc primò deceptum est, non vult aut eligit bonum vt bonum, & propter bonum, sed vult & eligit seipsum, & sua tanquam optimum: id quod falsum, & prima deceptio est. Opinatur etiam se id esse, quod non est: opinatur enim se esse Deum, cum sit nihil nisi natura. Et quia se opinatur esse Deum, id sibi vendicat, quod Dei proprium est, & non id quod Dei est, vt Deus homo est, aut in aliquo homine deificato: sed id sibi vendicat quod Dei est, eiusque proprium est, vt Deus est sine creatura in sempiternum. Nam vt dicitur, Deus est ingenitus, nec ullius rei indigens, liber, otiosus, immunis, & supra omnia, & similia: quæ omnia vera sunt, est immobilis, neque quicquam sibi vendicat, caretque religione: ac quicquid facit, rectum est: ad eundem modum (inquit falsum lumen) volo ego quoque esse. Quantò enim quisque similior Deo est, tantò est & melior: quocirca volo Deo similis esse: quinimò volo Deus esse, & Deo assidere: volo, inquam, ei similis esse, planè quemadmodum fecit Lucifer diabolus.

Isa. 14. 6

Deus

THEOLOGIA

Deus in æternitate caret dolore, passione, & perturbatione, ita vt nihil sit aut fiat, quod ei graue sit, aut dolorem pariat. At vbi Deus homo est, aut in aliquo homine deificato, aliter res habet se. Deniq; quicquid decipi potest, id necesse est ab hoc falso lumine decipi. Cū igitur quicquid inter oēs creaturas, & naturam decipi potest, id ab hoc lumine decipiatur, & quicquid non deus, aut diuinū est, possit decipi: cumq; lumen hoc sit hoc ipsa natura, fieri potest vt decipiatur. Itaq; decipitur, deceptumq; est à seipso.

Dicet aliquis; Vnde sit, vt ab eo decipiatur, quicquid decipi potest. Hoc vero proficiscitur ab eius immodica vafricie: est enī vsque adeo astutū, callidū & agile per seipsum, vt ita altè ascendat, atque scandat, vt se putet esse supra naturam: neque fieri posse, vt natura, siue creatura, tam altè veniat. Hāc ob causam putat se esse Deum: ideoque omnia sibi arrogat, quæ Dei propria sunt, & maximè vt Deus est in æternitate, nō vt Deus homo est, Hanc ob rem dicit putatque se esse supra omne opus

pus, verbum, ritum, ordinem : atque etiam supra corporalē vitā Christi, qua functus est in humanitate. Propterea vult etiam intactum esse ab omnibus & creaturis, & creaturarū operib⁹, siue ea bona, siue mala sunt: siue contra Deā, siue secus. hæc omnia eodem loco habet, & ab ijs omnibus immune est, perinde ac si esset Deus æternus. Alia verò quæ Dei, non creaturarū propria sunt, ea sibi omnia arrogat, tanquā sibi propria, & tāquam dignū sit omnibus rebus, æquumque & par sit, vt ipsi omnes creaturæ seruiant & subijciantur.

Ita fit, vt hic nullus maneat dolor, nulla passio aut perturbatio, ob villā rem aut causam, nisi dūtaxat sensus corporis, & sensuum, quem durare oportet vsq; ad mortem corporis, & quicquid inde doloris oriri potest. Quinimò dicit & opinatur, hominē superiorem euasisse corporali vita Christi, & esse, & debere esse indolentem atque intactum, qualis fuit Christus post resurrectionem. Sunt & alij multi & mirabiles errores, qui hinc oriuntur & existunt.

Igitur quandoquidē falsum lumē
hoc

T H E O L O G I A

hoc natura est, eius est idē, quod natura proprium, videlicet, vt seipsum & sua suspiciat & quærat in omnibus rebus: & id quod naturæ, & sibi ipsi sit in omnibus rebus optimum, aptissimum, iucundissimum, & suauissimum. Et quia fallitur, opinatur, dicitq; quod ipsi suauissimum, optimum, aptissimumq; est, id esse omnium optimū, dicitq; esse omnium optimū, vt vnusquisq; id planè quod sibi sit optimū, quærat, faciat, & velit: bonum quidem aliud nullum norit, nisi suum, quod ipsi bonum est, vt opinatur. Quod si ei loquere de vero simpliciq; bono, quod neq; hoc fit, neque illud, nescit quid id sit, sed id tantum derisioni habet: id quod equidem consentaneum est. Etenim natura, vt natura, hūc venire nō potest. Itaq; cū lumen hoc mera sit natura, non potest hūc venire:

Dicit etiam falsum lumē hoc sese religione, & cōsciētia superiorē euasisse: ac quicquid facit, id esse rectū: vsque adeo vt dictum fuerit à quodam falso liberiore spiritu, qui erat in hoc errore, etiamsi decem homines interfecisset, non magis id sibi fore

fore religioni, quàm si canem interfecisset, breuiter, falsum hoc, deceptumq; lumen omnia fugit, quæ nature cõtraria et grauia sunt: estq; hoc ei proprium, quippe quòd sit natura. Et quia sic omnino fallitur, vt putet se esse Deũ, non dubitet iurare per omnes diuos, se nosse id, quod optimum est, & in eo esse, vt id quod est omnium optimũ, extollat atq; quærat: ita fit vt nũquã corrigi instruí ue possit, non magis quã diabolus ipse.

Hoc etiam animaduertendũ est, quòd hoc lumen se Deum esse arbitratur, idq; sibi arrogat, id in eo esse Luciferũ diabolũ. Quòd verò Christi vitam, & alia plura, ad verũ bonũ pertinentia, & à Christo docta atq; amata, reijcit, est Antichristus: vtpote cùm contra Christũ doceat atque viuat. Et quemadmodum lumẽ hoc vafricie sua deceptum est sic ab eo decipiuntur omnia, quæ non sunt Deus aut diuina: hoc est, omnes homines vero lumine, & eius amore non illuminati. Nã vbi sunt, & qui sunt à vero lumine illuminati, ij nũquã decipiũtur: sed qui id nõ habet, & tamen ita affectus est, vt cũ falso

E hoc

hoc lumine incedere, & apud id manere velit, is decipitur. Hoc ex eo fit quòd omnes homines in eo, quod verum lumē non est, in seipfos conuersi sunt: seipfosq; , & q̄ ipsis vtile & accommodatum est pro optimo ducunt. Quòd si quis illud idem eis pro optimo cōmendat & proponat, & ad id eos adiuuet, & consequi doceat, eum sequūtur, habētq; pro optimo magistro. Docet autem falsum lumen hoc, omnia quæ ad id pertinent: propterea id sequuntur omnes qui verum lumen nesciunt: ita fit vt simul decipiantur.

Dicitur de Antichristo, cū venerit, eos, qui Dei signum non habebunt, secuturos ipsum: qui verò habebūt, hi non sequentur ipsum: hoc est, id ipsum lumen: Illud quidem verū est: si quis id quod sibi optimum est, videlicet quod Deo optimum est, assequi potest, id optimum est: verum id non fit, quādiu homo id, q̄ sibi optimum est, quatit & suspicit. Nam vt id, quod sibi optimum sit, inueniat, & assequatur, necesse est, vt prius id, q̄ sibi optimū est, amittat, quemadmodū suprā dictū est. Sed si vult ho-

mo

mo id quod sibi optimū sit, ideo relin-
quere & amittere, ut id, quod sibi
optimum sit inueniat, id rursus fal-
sum est. Propterea pauci homines
possunt in hanc viam venire.

Dicit hoc falsum lumen, debere *Religio-*
hominem expertem esse religionis: *nis ex-*
stultūq; & stupidū esse eum, qui eius *partē esse*
rationē habeat, atq; id vult ex Chri-
sto planūfacere, qui fuerit religio-
nis expertus: ad quod respondetur: e-
tiam diabolum esse religionis ex-
pertem, & tamen nihilo propterea
melioerem esse.

Percipe quid sit religio. Ea est, cū *Religio*
agnoscitur, hominem auersum esse, *quid sit.*
aut auertiā Deo sua voluntate (id
quod peccatū & nominatur, & est)
atq; hanc esse hominis culpam, non
Dei. nam Deus peccati culpa caret.
Quis igitur est qui se infontē sciat,
excepto vno Christo, & paucis præ-
tereā? Scito, quisquis religione caret
eum aut Christum esse, aut diabo-
lum. In summa vbi verum lumē est,
ibi est etiā vera rectaq; vita, quę Deo
accepta & chara est. Ac licet ea non
sit perfectē vita Christi, est tamen
ad eum informata atque instituta

T H E O L O G I A

ab eaq; amatur vita Christi, & quicquid rationis, ordinis, & omnium virtutum propriū est. In hac, inquam, vita perit omnis ipsitas, ego, meum, & similia: deniq; nihil in ea suspicitur aut quæritur, nisi bonum propter bonum, & vt bonum.

At vbi falsum lumen est, ibi nulla Christi & omnium virtutum cura habetur. Sed quòd naturæ accommodum & iucundum est, id quæritur & suspicitur: hinc existit falsa & inordinata libertas, vt cuiuscūq; rei securus & negligēs efficiatur homo. Est enim verū lumen, semen Dei ideoq; fert fructū Dei. falsum lumen, est semen diaboli: atq; vbi id feritur, ibi crescit etiam diaboli fructus & ipsemet diabolus. Hoc percipi intelligiq; potest in superius scriptis verbis & argumentis.

C A P V T X X X I X.

Quari possit, quis'nam sit, aut quid sit homo deificatus, siue diuinus. Adq; ego respondeo: Qui æterno siue diuino lumine illuminatus collustratusque est, & æterno siue diuino amore accensus, is est diuinus, siue deificatus homo: ac de hoc
hoc

hoc lumine antea nonnulla mentio facta est.

Verum sciendum est, lumen, siue scientiam, nihil esse, & ad nihil idoneam esse sine amore: id quod ex eo percipi potest, quod etiam si homo præclare sciat, quid virtus sit, aut vitium, nisi virtutem amat, non efficitur, aut est virtute præditus: sed omiſſa virtute, sequitur vitium. Sin virtutem suspicit, virtutem sequitur: facitq; amor, vt vitio sit inimicus: neq; solum vitiũ admittere aut committere nequeat, verũ etiam id odert in cunctis hominibus. Quinetiam vsq; adeo virtutẽ amat, vt non committat, vt ea nõ fungatur, eamq; exerceat, sicubi potest: idq; nullam obmercedem, aut causam, nisi vt virtutem amet, estq; ei virtus ipsa præmium: quo quidem ita contẽtus est, vt virtutem cum nullo thesauro aut bono commutare velit. Hic est, aut efficitur, virtute præditus: & qui verè virtute præditus est, nollet totum hunc mundum mereri, vt virtutis expers redderetur: malletq; miseram mortem oppetere.

Eadem est etiã iustitiæ ratio. Ple-

T H E O L O G I A

rique homines satis sciunt, quid iustum sit, aut iniustum, neque tamen fiunt, aut sunt iusti: non enim amant iustitiam, ideoq; vitiū & iniustitiam exercēt. Quòd si iustitiam amarent, nihil possent iniustum facere: essent enim ita inimici infestiq; iniustitiæ, vt, si eam in quopiam homine perspicerent, libenter res magnas pati & facere vellēt, quò iniustitia extirparetur, & homo iustus efficeretur: mori q; mallēt, quàm vt iniustum quid facere vellent: atque hæc omnia nullam ob rem facerent, nisi amore iustitiæ: essetq; illis iustitia præmio, eosq; seipsa remuneraretur hic efficitur & est iustus homo, qui centies mori malit, quàm iniustè viuere.

Eadem est veritatis quoq; ratio. Quãuis multa sciat homo, quid verum sit aut falsum, siue mendax, nisi tamen veritatem amat, nõ est verax: si amat, accidit in eo, quod de iustitia dictum est.

De iustitia dicit Esaias cap. 59. *Ve, væ omnibus qui duplici spiritu præditi sunt: (hi sunt, qui externè boni videntur, internè pleni sunt mendacio) & in quorū ore inuenitur menda-*
da-

dacium Hinc intelligitur, scientiam cognitionemq; amoris expertē, nullius esse momenti. Idem intelligitur etiā in diabolo, qui malū & bonum, iustū et iniustū, et similia, scit atq; nouit: sed quia bonū, q̄ nouit, amore nō prosequitur, nō fit bonus: quod tamē fieret, si veritatē, aliaq; bona & virtutes quas nouit, amore prosequeretur. Illud quidem verum est: amorē, scientiamq; tradi oportet, & doceri: verūm nisi scientiā sequatur amor, nihil proficitur.

Eadem est Dei quoq;, & eorum quæ ad Deum pertinent, ratio: vt si quis homo magnam Dei, eiusq; naturæ cognitionem habeat: seq; etiam scire & intelligere putet, qd sit Deus nisi amore præditus est, non fiat diuinus, aut deificatus: sin adest verus amor, necesse sit, vt Deo adhereat homo: & omnia, quæ non sunt Deus, neq; ad Deum pertinent, relinquat, omnibusq; talibus rebus inimicus infestusq; sit, & ea contraria habeat, ægreq; ferat. Atq; hic amor sic hominem coniungit Deo, vt ab eo nunquam separetur.

*An co-
gnosci
possit
Deus, et
tamē nō
amari.*

Hic surgit quæstio: Quoniã hîc dictum est, qui Deum nouit, nec amat, eum nunquã fore beatũ, de hac inquã cognitione oritur quæstio, q̄ ea huiusmodi est, vt Deus cognosci possit, & tamen non amari. Atqui alibi dicitur: Vbi Deus cognoscitur, ibi & amari: & qui Deum nouit, eum etiam necessariò amare. Quî possunt igitur hæc duo contraria dicta inter sese conuenire? Ad quod ego respondeo, hîc rursus esse quiddam animaduertendum. Dictũ est antea de duobus luminib⁹, quorum alterum verum, alterum falsum sit: ad eundem modum perspiciendus est etiam duplex amor, verus & falsus, quorum vtrumq̄; oporteat ab aliquo lumine siue cognitione doceri, atq; adduci. Iam vera lux efficit verum amorẽ, & falsa lux efficit falsum amorẽ. Quod enim falsum lumen pro optimo ducit, idem etiam amori pro optimo proponit, amandumque suadet: & amor id sequitur, eiusq; præceptum exequitur. Iam superiùs dictum est, vt falsum lumen

lumen naturale sit, et natura: itaq; eius proprium est, & ad eum pertinet, quicquid nature proprium est, ad eamq; pertinet, videlicet ego, meum, mihi, hoc, illud, huius, & similia. Itaq; necesse est, ut in seipso decipiatur, falsumq; sit: nunquam enim vllum ego, aut meum, venit ad verum lumen aut scientiam in deceptum: excepto vno solo, quod est in diuinis personis. Atq; ut ad simplicis veritatis cognitionem perueniatur, necesse est, ut haec omnia facessant & pereant.

○ Hoc quoque naturalis falsiq; luminis vel maximè proprium est, ut libèter multa sciat, si fieri possit: magnaq; à sua sciètia & cognitione voluptatem, lætitiā, & gloriātionem percipiat: ideoq; semper plura pluraq; scire cupiat, nec vnquam in eo acquiescat aut cōtentum sit: & quanto plura & altiora nouit, tanto plùs voluptatis habet, & gloriātionis: atque vbi ad tantum fastigiū peruenit, ut se omnia, & super omnia scire putet, tum in summa voluptate consistit et gloriātionem, habetq; scientiā pro re optima & præstātissima: ideoq; docet, ab amore debere scientiā & co-

T H E O L O G I A

gnitionem, ceu rem optimā ac præstantissimā, amari: ita fit, vt ab eo cognoscere & scire magis ametur, q̄ id ipsum quod cognoscitur. Etenim naturale falsumq; lumē, cognitionē sciētīāq; suā, hoc est seipsum, magis amat, quā illud ipsum quod cognoscitur. Quòd si fieri posset, vt hoc naturale lumē, Deū, simplicemq; veritatē, qualis in Deo & in veritate est, cognosceret, nō tamē descisceret à sua proprietate: hoc est à seipso, & suis. Hac quidē rarione est cognitio, sine amore eius, quod cognitū est, aut cognoscitur: atq; ita in tantū fastigium ascendit atq; repit, vt putet se nosse Deum, & veram simplicemq; veritatem: atq; ita seipsum amet in seipso.

Equidē Deus à nulla re cognoscitur, nisi à Deo. Et quia lumē illud putat se nosse Deum, putat etiā se esse Deum, seq; pro Deo veditat, & Deū haberi vult: quòd sit omnibus rebus sanè dignū, & in omnia ius habeat, omniaq; superauerit & vicerit, & similia: etiāque Christum ipsum, & Christi vitam, & omnia ludibrio habeat. Nec enim vult esse Christ⁹: sed vult esse Deus in sempiternū. huius
rei

rei causa est, quòd Christus eiusq; vi-
ta, est omni naturæ contraria atq; o-
nerosa: itaq; eã non sustinet natura,
sed vult Deus esse in sempiternũ, nõ
homo: & quidem libenter vellet se
Christum esse, qualis nũc est post re-
surrectionem. Est enim hoc totũ, na-
turæ facile, iucundum, & amœnum.
Ideoq; ducit id natura optimũ, quia
sibi optimum esse putat. Ab hoc qui-
dem falso lumine, & ab hoc falso de-
ceptoq; amore, cognoscitur aliquid,
& tamen nõ amatur: sed cognitio &
scientia magis amatur, quàm idip-
sum quod cognoscitur.

Est etiã cognitio, quæ sciẽtia nun- *Falsa sci-*
cupatur: neq; tamen scientia est, vi- *entia.*
delicet cùm ex auditione, aut lectio-
ne, aut singulari literarũ peritia, pu-
tat homo se plurima scire: id quod
scientia appellatur, seque hoc aut il-
lud scire dicit. Quod si roges vnde id
sciat, respondebit se legisse in literis,
& similia. hoc quidẽ scire & cogno-
scere vocatur: sed non est scire, sed
credere. Hac quidem sciẽtia & cog-
nitione multa cognoscuntur & sci-
untur, quæ tamen non amantur. *Falsus*

Est præterea amor quidam omni *amor.*

T H E O L O G I A

no falsus, videlicet cū aliquid ama-
 tur ob præmiū : vt si quis iustitiam,
 sed vt aliquid hac ratione cōsequa-
 tur, & similia. Item, cū aliqua crea-
 tura aliā amat propter aliquid suū,
 aut si creatura Deū propter aliquid
 amat, tū falsa sunt omnia, estq; amor
 hic naturæ maximè proprius: nec a-
 lium vllum, nisi hunc amorē, præsta-
 re potest, aut scit natura, vt natura.
 Nā si quis hoc perspicere possit, ni-
 hil amat natura vt natura, nisi seipsā:
 hoc quidem pacto aliquid pro bono
 agnoscitur, & non amatur. At verus
 amor, docetur & ducitur à vero lu-
 mine & cognitione: verūq; & æter-
 num, siue diuinum lumen docet a-
 morem nihil aliud amare, quàm ve-
 rum, simplex, perfectumq; bonum:
 idq; nullam aliam ob rem, quàm ob
 bonū : neq; quia hoc, aut illud, aut
 omnino quippiā ab eo, nomine mer-
 cedis, habere velis : sed amore boni,
 & quia bonum est, meritoq; amari
 debet. Quod ita à vero lumine co-
 gnoscitur, id etiam à vero amore a-
 mari necesse est. Iam non potest per-
 fectum bonū, qui Deus nominatur,
 cognosci, nisi à vero lumine: itaq;
 etiam

*Verus
 amor.*

etiam ametur, oportet, ubi cognoscitur, aut cognitum est.

CAPVT XLII.

HOc etiam animaduertendum est, in quo homine verum lumen, & verus amor est, in eo verum perfectumque bonum cognoscitur, & amatur à seipso: idque non ita ut id ipsum à seipso, & ut seipsum amet: sed ut verum simplexque bonum.

Et quidem id quod perfectum est, nihil potest aut vult amare, quatenus ab eo amatur, nisi unum verumque bonum. Et quia ipsum est illud ipsum, oportet, ut ipsum seipsum amet: & quidem non seipsum, ut seipsum: neque à seipso, ut à seipso: sed sic & quatenus unum verumque bonum, amat unum, verum, perfectum bonum: & unum, verum, perfectum bonum, amatur ab uno, vero, perfecto bono. Atque hac ratione dicitur, & verum est, Deum non amare seipsum, ut seipsum. Si enim esset aliquid melius Deo, id amaret Deus, non seipsum: siquidem in hoc vero lumine, & in hoc vero amore, non est aut manet vel ego, vel meum,

De vero amore boni.

T H E O L O G I A

vel mihi, vel tu, vel tuum, aut quicquam tale: sed lumen cognoscit, & scit vnum bonū, quod omne bonū, & super omne bonum est: & omnia in vniuersum bona re ipsa sunt in vno, & sine hoc vno nullum est bonum. Propterea nō hīc amatur hoc aut illud, ego aut tu, aut similia: sed duntaxat vnum, quod neq; ego est, neque tu, neque hoc aut illud, sed est supra omne ego & tu, hoc aut illud, & in eo omne bonum amatur, vt vnum bonum. Quemadmodū dicitur: Omnia in vno, vt vno: & vnum in omnibus, vt omnibus: & vnum, & omne bonū amatur per vnum, in vno, & amore vnius, ab amore, qui habetur erga vnum.

Hīc necesse est, vt omnis egoitas, meitas, ipsitas, & huius generis alia, in vniuersum pereant, & relinquuntur. hoc est Dei proprium, excepto quantum ad personalitatem attingit.

Quod igitur fit in homine verè deificato siue agendo, siue patiendo, id fit in hoc lumine, & in hoc amore, & ex eodem, per idem, & rursum in idem. Hīc iam efficitur, vt

co

eo contentus sit homo, & superse-
 deat quicquam amplius aut minus
 cupere scire, habere, viuere, mori, ef-
 se, aut non esse, & huius generis a-
 lia: hæc omnia efficiuntur & sunt v-
 num, & idem: neque hîc quicquam
 culpatur, nisi duntaxat peccatum. *Peccatū*
 Quid sit autem peccatum, antè di- *quid sit*
 ctum est. Est enim peccatum, aliter
 velle, quàm simplex, perfectumque
 bonum, aut vnica æterna voluntas,
 & sine eo, & contra id, aut contra
 eam ipsam vnica voluntatem vel-
 le. Quicquid inde proficiscitur, vt
 mentiri, vt decipere, iniustitia, do-
 lus, & omnia vitia, denique quic-
 quid peccatum & vocatur, & est, id
 omne ab eo proficiscitur, quod ali-
 ter vult homo, quàm Deus & verum
 bonum. Si enim nulla voluntas ef-
 set, nisi illa vnica, nunquam fieret
 peccatum. Proinde liquet dicere,
 omnem propriam voluntatem esse
 peccatum: & sanè nihil aliud est
 peccatum, quàm quod ab ea profi-
 ciscitur. Atque hoc vnum est, quod
 verè deificatus homo conqueritur:
 & quidem vsque adeò conqueritur,
 adeoq; dolet, vt si essent eidē homini
 vel

T H E O L O G I A

vel centum infames sæuæque mor-
tes perpetiendæ, nō tantoperè con-
quereretur aut doleret, quàm de pec-
cato. Atq; hoc duret necesse est, vs-
que ad mortem corporis. Vbi hoc
abest, hīc certè non est verus ille di-
uinus, siue deificatus homo.

Igitur postquàm in hoc lumine,
& in hoc amore, omne bonum in
vno, & vt vnum, & vnum in omni,
& in omnibus, vt vnum, & vt om-
nia, amatur, necesse est, vt ametur
etiam quicquid verè bonum nomē
habet: qualia sunt virtus, ordo, inte-
gritas, iustitia, veritas, & similia. Bre-
uiter quicquid ad Deum, & ad ve-
rum bonum pertinet, eiusque pro-
prium est, id ab eo amatur & lauda-
tur: & quicquid huic contrarium, &
huius expers est, id dolorem cru-
ciatumque parit, & culpatur, vt pec-
catum, quippe quòd verè sit pecca-
tum. Et in quo homine id in vero
lumine, veroque amore amatur, is
omnium præstâtissimam, optimam,
excellētissimamque vitam agit, quæ
vnquam vel fuerit, vel futura sit, i-
deoque etiam amandam & laudan-
dam supra omnem aliam vitã. Hoc
&

& fuit, & est in Christo perfectissimum, alioquin non esset Christus. Atque hic amor, à quo hæc præstabilis vita, & omne bonum amatur, efficit, vt quicquid pati, effici, aut euenire conuenit, & esse oportet, aut debet, id vniuersum volenter & libenter fiat atque perferatur, quamlibet naturæ graue vel sit, vel esse possit. Hanc ob rē dicit Iesus Christus: Iugum meū suaue est, & onus meum leue. hoc efficitur ab amore, qui præstantem vitam hāc amat: id quod in Apostolis & martyribus videre licet, qui quicquid eis patiendum erat, volentes patientesque patiebantur: nec à Deo optabant vt ipsis dolor aut cruciatus breuior, facilior, minörue redderetur, sed tātūm vt firmi manerent, & constantes: & profectò, quicquid diuini amoris proprium est, in verè deificato homine, id adeò simplex, adeò rectum planumq; est, vt nunquam vera explanatione explicari scribíue queat: ac ne quidem cognosci, nisi duntaxat vbi est. Vbi quidem non est, ibi ne credi quidē, nedum sciri potest.

Rursum naturalis vita (vbi adest calli-

Matth.
11. d

Nature callida, agilis, vafraque natura,) ita
callidi- multiplex & intricata est, vt semper
tas. tot angulos, falſitates, fraudes, idque
 propter ſeipſam, querat & inueniat,
 vt id quoque ne dici quidē, ſcribiue
 poſſit. Cū igitur omnis falſitas fal
 latur, & omnis fallacia ſeipſam pri
 mō fallat, ſequitur vt idem huic fal
 ſo quoque lumini amorique contin
 gat. Qui enim fallit, iſ falſus eſt,
 quemadmodū alibi dictum eſt: atq;
 in hac vita & lumine, & in eius a
 more, ineſt, quicquid ad diabolum
 pertinet, eiusque proprium eſt, vſ
 que adeo vt nullum ſit diſcrimen.
 Quandoquidem falſum lumen dia
 bolus eſt: & diabolus, hoc ipſum lu
 men eſt.

Hoc percipi hinc poteſt: quem
 admodū diabolus Deū ſe eſſe pu
 tat, aut ſaltem libenter Deus, aut pro
 Deo haberetur: atque in eo omni
 decipitur, & quidem vſque adeo de
 cipitur, vt ſe nō putet decipi: ſic ac
 cidit etiam in falſo lumine, eiusque
 amore atque vita. Et quemadmo
 dū Diabolus libenter homines o
 nes deciperet, & ad ſe ſuaque pertra
 heret, ſibiq; ſimiles efficeret, atq; ad
 hoc

hoc multas artes astutiasque tenet: idem accidit etiã in hoc lumine. Et quemadmodum Diabolum de possessione deijcere nemo potest: sic etiam hinc accidit. Hoc totum ex eo manat, quod diabolus & natura putant ambo se indeceptos, & in optimo statu: quæ sanè est omnium deterrima nocentissimaque deceptio. itaque diabolus, & natura, idè sunt. Victa natura, etiam diabolus victus est: inuicta natura, ne diabolus quidem victus est. Siue hoc ad mundanam, siue spirituales vitam referatur, manet nihilò minùs omne lumen illud in sua illa falsa deceptio: videlicet quod decipitur, & quod alios secum, si potest, decipit. Ex his superius dictis potest etiam evidentius intelligi atque cognosci, nullam hinc esse differentiam. Quando & ubi *Diabolus* verba fiunt de Adamo, de inobedientia, de vetere homine, egoitate, sua cuiusque voluntate, libidine, appetitu, ego, meum, natura, falso lumine, diabolo & peccato, hæc omnia idem vnumque sunt. Hoc vniuersum est contra Deum, & sine Deo.

CAPVT XLII.

Quod

Deo cō-
trariū
nihil est
nisi ho-
minis
propria
volūtas

Matth.
12.6

Quòd si quis nūc quærat, an sit aliquid contra Deum, contraq; verū bonū: Respondebo, nihil esse neq; cōtra Deū, neq; sine Deo, nisi duntaxat aliter velle, q̄ vult voluntas æterna. Si quid aliter velis, q̄ velit voluntas æterna, id contra voluntatem æternā est. Nunc vult postulatq; voluntas æterna, vt nihil aliud velit & ametur, nisi duntaxat verum bonū: quod si fit aliter, fit contra eam. Hac ratione fit, vt verum sit: Qui sine Deo est, is contra Deum est. Sed re ipsa nihil est contra Deum, aut contra verum bonum: id quod sic accipiendum est, quasi dicat Deus: Qui sine me vult, aut non vult, vt ego, aut aliter vult quàm ego, is vult contra me. nam mea voluntas est, vt nemo aliter velit quàm ego, aut sine me: & sine mea voluntate nulla volūtas debet esse. Quemadmodū sine me neq; essentia, neque vita, neque hoc aut illud est: ita nulla etiam voluntas esse debet sine me, & sine mea voluntate. Et quemadmodū verè omnia, quæ sunt, re ipsa vnum sunt in vera essentia: & omne bonum, vnū bo-

bonum, in vno, & similia, neq; quicquam esse potest sine illo vno: Ita debent omnes voluntates vna voluntas esse, in vna perfecta voluntate, nec vlla voluntas esse debet absque hac vna. Vbi igitur aliter fit, iniustum est, Deoque & eius voluntati contrarium: ideoque peccatum.

Vides, sicut antea dictum est, vt omnis voluntas expers voluntatis Dei, hoc est, omnis propria voluntas, & quicquid à propria voluntate proficiscitur, sit peccatū. Quamdiū quærit homo suum ipsius bonū, & id quod ipsi optimum sit, vt suum sibi ipsi, & vt à seipso, id nunquā inuenit. Quamdiū enim hoc fit, non quærit homo, quod sibi sit optimū: tantum abest, vt id possit inuenire. Quamdiū enim sic affectus est homo, quærit seipsum, putatq; seipsum esse illud optimū: & quia homo nō est optimum, non quærit etiam optimum, quamdiū seipsum quærit.

Sed in quo homine quæritur, amatur, & suspicitur bonum, vt bonum, & propter bonum, idque non aliter, quàm planè boni amandi gratia, non vt à me, aut vt ego, meum,
mih

*Bonum
quomo
dò que
rēdum.*

mihī, aut propter me, & similia, ibi inuenitur. Quādoquidem hīc rectē quæritur. Vbi aliter fit, falsum est, & profectò hoc pacto quæritur, suspicitur, & amatur perfectum bonum, ideoque inuenitur.

*Mereri
nihil po-
test ho-
mo.*

Magna stultitia est, si putat aliquis homo, aut creatura, se scire, aut posse aliquid per seipsam: præsertim cū putat se scire & posse aliquid boni, quo possit magnum aliquid à Deo mereri atq; consequi. hac enim re afficitur Deus ignominia, si hoc rectē perspicias. Tamē indulget verum bonum cuiusdam simplici & fatuo homini, qui meliora nescit: & ei planè quā fieri potest optima euenire permittit: ac quantum boni capere potest, tantū ei Deus sanè concedit. Verūm quemadmodū antè dictum est, id non inuenit aut obtinet, quamdiū ita affectus est. nam egoitatem prorsum facessere necesse est: alioquin illud non inueniet, aut obtinebit.

CAPVT XLIII.

*Vbi Chri-
sti vita,
ibi Chri-
stus.*

Qui Christi vitam scit & nouit, is Christum quoque scit & nouit. Rursum, qui Christi vitā non nouit

nouit, is ne Christū quidem nouit. Qui credit in Christū, idē credit ei⁹ vitam esse præstantissimā, optimam-
 que vitam. Hoc qui non credit, ne
 in Christum quidem credit. Quan-
 tum vitæ Christi est in quoque ho-
 mine, tantum etiam Christi est in
 eo: & quam parum vnus, tam parū
 & alterius. Vbi enim Christi vita
 est, ibidem Christus est: & vbi eius
 vita non est, ibi neque Christus est.
 Sicubi igitur Christi vita est, aut ef-
 fet, ibi diceretur illud quod dicit di-
 uus Paulus: *Viuo, non ego, sed uiuit*
in me Christus. Atque hæc est præ-
 stantissima optimaq; vita. Vbi enim
 hæc vita est, ibi est uiuitque Deus
 ipse, & omne bonum. Posset ne igi-
 tur vlla melior esse vita?

Gal. 2. d

Hoc perpende: Cū sermo est de
 obediētia, de nouo homine, de vero
 lumine, de vero amore, & de Christi
 vita, oīa hæc sūt idē. Et vbi horū vnū
 adest, adsunt oīa: vbi vnum deest aut
 abest, nullum adest. Sunt enim om-
 nia verè & reipsa vnū. Quod si quid
 huiusmodi est, vt eius opera cōsequi
 possis, vt illud in homine nascatur
 & viuifcat, huic hæredum est, nō vl-
 li alij

li alij rei: & quod impedimento est, id relinquendum fugiendumq; est. Quod si quis id in sanctis sacramentis posset adipisci, is Christum verè & benè adeptus esset: ac quātò plùs huius adipiscare, tantò plùs etiam Christi: & quantò huius minùs, tantò minùs etiam Christi.

*Deo cō-
tentum
esse.*

CAPVT XLIIII.

Dicitur, eum, qui Deo cōtentus est, satis habere: id quod verū est. & qui aliqua re contentus est, quæ hoc aut illud est, is Deo contentus non est. Sed qui Deo contentus est, is nulla alioquin re contentus est, nisi duntaxat vno, quod hoc aut illud non est, & tamen omnia est. Nam Deus est vnum, estque necesse, vt sit vnū: & Deus est omnia, estque necesse, vt sit omnia. Igitur quod est, & non vnum est, id nō est Deus: & quod est, & non omnia est, neque super omnia, id quoque non est Deus. Quandoquidem Deus est vnū, & omnia, & supra omnia. Qui igitur Deo cōtentus est, is vno contentus est: & cui non sunt omnia vnum, & vnum omnia, quinimò cui
ali-

aliquid & nihil non idem valent, v-
numque sunt, is Deo contentus esse
non potest: in quo verò hoc inest,
in eo etiam inest contentum esse, a-
libi nusquam.

Eadem est hic quoque ratio. Vt *Deo obe-*
aliquis Deo se totum obsequentem *dire.*
obedientemque præbeat, necesse est,
vt tantum patiendo obsequens sit
& obediens, neque repugnet, aut se
tueatur & adiuuet. Qui non ita om-
nibus & hominibus & rebus obse-
quitur, & obedit in vno, & vt in v-
no, is Deo non obsequitur aut obe-
dit. Hoc videre licet in Christo.

Vt igitur aliquis Deum patiatur, *Deū pa-*
patue velit, oportet, vt omnia pa-*ti.*
tiatur in vno, vt in vno, nec vlla re
vlli rei aduersæ resistat: id quod e-
tiam Christus præstitit. Et qui rebus
aduersis resistit, & aduersus eas seip-
sum tueatur, is Deum pati non vult
aut potest. Hoc sic accipiendum est:
Non debet vlli rei aut creaturæ, vi
aut bello resisti, vel voluntate, vel
opere. Licet quidem aduersa præca-
uere, aut euitare & fugere absque pec-
cato.

Igitur qui Deum amare vult, aut

F ama-

*Deus v-
nus a-
mānus
in om-
nibus.* **D**eus v amaturus est, is amat omnia in vno,
vt in vno, & omnia, & vnū in omni-
bus, vt omnia in vno. Itē q̄ aliquid,
hoc aut illud amat, aliter quā in vno,
& propter vnum, is Deum nō amat,
vtpote qui amat aliquid quod Deus
non est: ideoque amat aliquid ma-
gis quā Deum. Qui igitur aliquid
magis amat quā Deum, aut ali-
quid amat præter Deum, is Deum
nō amat. Etenim debet & vult Deus
solus amari: & verè nihil amari de-
bet, nisi Deus. Et in quo homine ve-
rum lumen & verus amor inest, ab
eo nihil amatur nisi Deus. Amatur
enim ibi Deus vt bonum, & prop-
ter bonum: & omne bonum vt vnū,
& vnum vt omnia. Nam verè om-
nia sunt vnum, & vnum sunt om-
nia in Deo.

CAPVT XLV.

*An pec-
catū a-
mandū
sit.* **H**ic existit quæstio: Postquā
omnia amari debent, an pec-
catum quoque amari debeat. Re-
spondeo, non debere. Cū enim di-
citur Omnia, intelligitur duntaxat
bonum: & omne quod est, bonum
est, in eo quod est. Diabolus est bo-
nus in eo quod est: hac quidem ra-
tione

tic
nu
cu
qu
be

ni
re
fu
in
be
al
D
&
D
te
D
id
pl
D
na
se
m
&
qu
qu
ne
te
pr

tionem nihil est malum, aut non bonum. Sed peccatum est aliter velle, cupere, aut amare, quàm Deus. Atqui hoc velle, non est esse: itaque ne bonum quidem est.

In summa: Nulla res bona est, nisi quatenus in Deo est. iam omnes res hoc ipsum quod sunt, in Deo sunt: & quidem multo magis, quàm in seipsis. propterea sunt omnes res bonæ, ut quidem sunt. Quod si esset aliquid, quod non essentia esset in Deo, id non esset bonum. Atqui velle & cupere aliquid quod sit contra Deum, non est in Deo. nec enim potest velle aut cupere Deus contra Deum, aut aliter quàm Deus. Itaque id malum est, non bonum, aut etiam planè nihil est. Amat etiam opera Deus, sed non omnia opera. Quæ nam igitur? Quæ à doctrina & disciplina veri luminis, & à vero amore proficiscuntur. Quod ab his, & in hoc fit, in spiritu & veritate: & quod huiusmodi est, id Dei est, ei que placet: sed quod à falso lumine, falsæque amore proficiscitur, id totum prauum est: & maxime quod proficiscitur, fit, omittitur, agitur,

*Nulla
res bo-
na, nisi
in Deo.*

aut toleratur ab alia voluntate, aut cupiditate, aut ab alio amore, quàm à Dei voluntate & amore: id est, & fit sine Deo, & contra Deum: est que etiam contra Dei opus, & omnino peccatum est.

CAPVT XLVI.

Fides parit scientiam.

Mar. 16 d.

Dixit Christus: Qui non credit, aut credere vult aut potest, is damnatus & perditus est. hoc certè verum est. Nam qui homo venit in hanc vitam, nõ habet scientiam, nec potest ad scientiam venire, nisi prius credat: & qui scire vult antè quàm credat, nunquã, venit ad verã scientiam. Non sunt hæc accipienda de capitibus Christianę fidei: hæc enim omnes, & vnusquisque Christianus homo vulgi credunt, fontes equè ac infontes, mali æquè ac boni. Hæc credenda sunt: alioquin ad eorum cognitionem perueniri non potest. Intelligenda sunt hæc de veritatis negotijs, quæ sciri possunt, & inueniri. Hæc credenda sunt antè quàm sciantur aut inueniantur, alioquin nunquã ad verã scientiam peruenitur. De hac fide loquitur Christus.

C A=

CAPVT XLVII.

Dicitur, Nullius rei tantum esse *Propria*
 se apud inferos, quantum pro- *volun-*
 priæ voluntatis. id quod verum est. *tas.*

Nihil enim aliud ibi est, nisi pro-
 pria voluntas: quæ nisi esset, nullus
 etiam Orcus aut diabolus esset.

Quod dicitur diabolus Lucifer ce- *Isa. 14. 6*
 cidisse de cælo, seque à Deo auer-
 tisse, & similia: nihil aliud est, quàm
 quòd voluit propriam voluntatē ha-
 bere, neque eiusdem voluntatis esse
 cum æterna voluntate. Idem planè
 accidit Adamo in paradiso. Et cum
 de propria voluntate fit sermo, in-
 telligendum est eam esse, velle ali-
 ter, quàm simplex æternaq; volun-
 tas velit.

Sed quid est paradiscus? Paradiscus *Quid sit*
 est, quicquid est. Quicquid enim *paradi-*
 est, id bonū & iucundum est, & qui- *sus.*
 dem etiam Deo iucundum: ideoq;
 & est, & ritè vocatur paradiscus. Di-
 citur etiam paradiscus esse vestibulū,
 siue suburbium regni cœlestis. Sic
 etiam omne quod est, bene dici po-
 test suburbium æterni, siue æterni-
 tatis: præsertim quod in hac vita ex
 temporarijs rebus, in creaturis, & ex

T H E O L O G I A

creaturis Dei & æternitatis percipi
cognosciq̄ue potest. Nam creaturæ,
demonstratio sunt, & via quæ ad
Deum æternitatemq̄ue ducant. Ita
sunt omnia vestibulum & subur-
bium æternitatis, ideoq̄; meritò pa-
radisus & dici & esse possunt.

In hoc paradiso omnia concessa
sunt, quæ in eo sunt, excepta vna ar-
bore, eiusq̄ue fructu. id quod sic ac-
cipiendū est: Ex omnibus quæ sunt,
nihil vetitum, nihilq̄ue Deo con-
trarium est, nisi duntaxat vnum, vi-
delicet propria voluntas, aut vt ali-
ter velis, quàm velit volūtas æterna,

Hoc perpendendum est. Dicit
Deus Adamo, hoc est, vnicuique ho-
mini: Quicquid tu facis aut non fa-
cis, aut quicquid fit, id inuetitum
licitumq̄ue est, dummodo non ex
tua, aut secundum tuam volunta-
tem, sed ex mea, & secūdam meam
fiat. Quod verò ex tua volūtate fit,
id vniuersum est æternæ voluntati
contrarium: non quia omnia opera,
quæ ita fiunt, sint æternæ voluntati
contraria, nisi tum, cūm fiunt alia
voluntate, aut aliter, quàm ex æter-
na voluntate.

CAPVT XLVIII.

QUæret hîc aliquis: Postquàm hæc arbor, videlicet propria voluntas, est Deo & æternæ voluntati vsque adeò contraria, cur eam Deus creauerit & fecerit, & in paradiso collocauerit. ad quæ ego sic respondeo: Si quis homo, aut si qua creatura explorare & scire cupit Dei arcanum consilium atque voluntatem, ita vt scire aueat, cur tandem Deus, quidquæ faciat aut nõ faciat, & huius generis alia, is non aliter cupit quàm Adamus & diabolus: & quædiu durat hæc cupiditas, nunquam id cognoscitur, nec est aliud homo, quàm qualis Adamus siue diabolus. Hæc enim cupiditas rarò ab alia causa proficiscitur, quàm vt inde voluptatẽ capias, & in eo gloriari, quæ vera est superbia.

Verè demissus & illuminatus homo, non optat à Deo ipsius arcana sibi patefieri, ita vt quærat, cur Deus quidquæ faciat aut differat, & huius generis alia. Contraquæ optat duntaxat, vt ipse in seipso ad nihilũ redigatur, fiatquæ volütatis expers, vtquæ vo-

Cur Deus propriam hominis voluntatem creauerit, cum ea sit æternæ voluntati contraria.
Genes. 2. 6.

T H E O L O G I A

luntas æterna in ipso viuat & polleat, & ab alijs voluntatibus inimpe- dita maneat, vtq̄ue æternæ volunta- ti ab ipso & in ipso satisfiat. Tamen potest aliquid aliud ad quæstionem hanc in hunc modum responderi: Omniũ, quæ sunt in omnibus crea- turis, præstantissimum & iucundissi- mum est cognitio, siue ratio, & vo- luntas: quæ duo ita inter se coniu- cta sunt, vt, vbi vnum adest, adsit & alterum. Quòd si hæc duo non ef- sent, ne vllum quidem esset animal rationale, sed tantum beluæ, & be- luitas: id quod esset magnũ vitium, nec vsquam posset Deus vel suorum nec suam naturam (de quo antè di- ctum est) agendo obtinere: quod ta- men fieri conuenit, & ad perfectio- nem pertinet.

Iam cognitio hæc & ratio creata, dataque est cum voluntate, quæ & voluntatem, & seipsam doceat: neq; cognitionem, neq; voluntatem esse à seipsa, & earum neutram suam ip- sius esse, aut esse debere, neq; debe- re sibiipsi debere aut velle: & neu- tram sibiipsi prodesse, aut seipsa vti debere ad seipsam, aut propter seip- sam,

lam, sed à quo sunt, eius etiam esse, ei que obsequi debere, & in eum rursus fluere, & in seipsis, hoc est in sua ipsitate, ad nihilum redigi.

CAPVT XLIX.

Hic rursus quiddam animadu- *Volūta*
uertendū est, præsertim de vo- *tem cu*
lūtate. Volūtas æterna, quæ in Deo, *Deus*
origine & essentia sine vllō opere *creaue-*
aut actione est, eadem voluntas est *rit.*
in homine, cæterisq; animantibus,
agens atque volens. Nam volunta-
tis natura & proprium est, velle.
Quid enim aliud agat? Nequicquā
enim esset, si nullam actionem ha-
beret. Atqui non potest id fieri sine
animalibus. Itaque animalia esse o-
portet, ea que vult habere Deus, vt
hæc voluntas, suum ipsius opus in
eis habeat & faciat: quæ alioquin in
Deo sine opere est, & non esse non
potest. Itaque est voluntas in ani-
malibus (quæ creata voluntas appel-
latur) non minùs Dei, quàm æterna
voluntas, non animalium. Et quia
Deus sine animalibus, cum actione
& motu velle non potest: propterea
vult id facere in animalibus, & cū

THEOLOGIA

animalibus . Quapropter debent animalia hac ipsa volūtate nihil velle : sed Deus debet & vult actione velle cum voluntate , quæ in homine est, & tamen Dei est. Quod si ubi, aut si quo in homine inesset hoc planè atq; omnino, nihil esset quod vellet homo, sed Deus: non esset inquam ibi voluntas , propria voluntas: nec aliter vellet is homo, quàm quomodò vult Deus . Vellet enim ibi Deus, non homo, essetque ibi voluntas eadem cum æterna voluntate, & in eam influxisset: & in homine esset & maneret amor atque dolor, voluptas & cruciatus, & similia. Nam ubi voluntas volenter vult, ibi est amor aut dolor. Quandoque fiunt, quæ vult volūtas, adest amor: sin fiunt alia quàm quæ velit voluntas, adest dolor : atque hic amor & dolor, non hominis est, sed Dei. cuius enim voluntas est , eiusdem est & amor atque dolor. Atqui non est ea voluntas hominis , sed Dei. Itaque eiusdem est etiam amor atque dolor: nec ibi quicquam culpatur, nisi duntaxat quod contra Deū est: nec item vlla ibi adest lætitia , nisi
dun-

duntaxat à Deo , & ab eo quod Dei est, Dei que proprium est.

Igitur quæ ratio est voluntatis, eadem est etiam cognitionis, rationis, potestatis, amoris, & omnium, quæ insunt in homine : vt sint vniuersa Dei, non hominis. Quod sicubi contingeret voluntatem omninò relinquere, alia etiam prorsum relinquerentur : atque ita Deus omnia sua obtineret, & voluntas non esset propria voluntas . Sic creauit Deus uoluntatem , sed non vt esset propria.

CAPVT L.

Nunc venit diabolus & Adamus, hoc est falsa natura, sibi que uendicat hanc voluntatem, & propriam reddit : & ea ad suam & suorum utilitatem fruitur. Atq; hoc est damnum illud, & iniuria . Hic inquam morsus est, quo momordit Adamus malum : id quod vetitum, Deoque contrarium est . ac quamdiu, & ubi propria voluntas est, ibi nunquam est vera quies: (id quod videre licet tum in homine, tum in diabolo:) nec item vera felicitas ibi unquam certè adest, nec in hac vita,

Propria voluntas hominem reddit in quietum.

T H E O L O G I A

nec in sempiternum. Vbi adest hæc propria voluntas, ibi adest proprietas, vt homo sibi voluntatem vendicet, propriamq; faciat. Quod nisi relinquatur in hac vita, sed extra hæc vitam fertur, conijciendum est, eam nunquam relinqui posse: nec vnquã ibi verè aderit contentum esse, neq; pax, neque requies, nec felicitas. id quod item in diabolo videre licet.

Nisi essent animalia ratione aut voluntate prædita, certè Deus maneret essetq; ignorus, inamatus, illaudatus, & inhonoratus: essentq; omnia animalia nihili, & Deo ad nihil idonea. Ita responsum est ad quæstionem. Quòd si quis sit, qui seipsum, ex hac longa, prolixaq; oratione, quæ tamen breuis & utilis in Deo est, corrigere possit & velit, id Deo gratum erit.

*Libera
voluntas,
est Dei.*

Quod liberũ est, id nullius proprium est: & qui id proprium facit, iniquè facit. Iam ex omnibus libertatibus nihil tam liberum est, quàm voluntas: & qui eam propriam facit, nec eam relinquit suæ illi nobili libertati, liberæq; nobilitati & liberæ naturæ iniquè facit. Hoc fa-
cit

cit Diabolus, & Adamus, & omnes eorum imitatores. Qui verò voluntatem suæ illi præstanti libertati relinquit, rectè facit: hoc facit Christus, & omnes eius imitatores.

Qui voluntatem sua illa præstabili libertate priuat, propriamq; facit, huius omnino præmium est, ut curis, sollicitudinibus, inopiæ, agitationi, inquietudini, & omni infortunio sit obnoxius, & in eis maneat, quamdiu illud durat, & in hac vita, & in sempiternum: qui verò voluntatem suæ liberæ naturæ relinquit, is habet satis, pacem, quietem, felicitatem, & in hac vita, & in sempiternum.

Vbi, & in quo homine voluntas non redditur propria, sed in sua præclara libertate manet: ibi existit & est verè liber & solutus homo, siue creatura de quo dixit Christus: Veritas vos liberabit, & continuo post: *10a. 8. d*
Quem filius liberat is verè liber est.

CAPVT LI.

HOc quoq; animaduertendum est: In quo homine voluntas

THEOLOGIA

*In cœlesti re-
gno ni-
hil est
cuius-
quam
propria* utitur libertate sua, habet opus sibi
propriū, videlicet velle: vultque,
quod vult, inimpedita, & quidem
vult quod est in quaq; re præstantis-
simū atq; optimum, Quicquid
verò præstabile bonūq; non est, ei
contrarium est, doloremq; parit, &
querelam: ac quantò liberior & ex-
peditior voluntas est, tãto maiorem
cruciatum, dolorem, querelamq; pa-
rit ei improbitas, iniquitas, malitia,
vitium, quicquid denique peccatum
& vocatur & est. Perspicitur hoc in
Christo, qui præditus fuit omnium
liberrima, expeditissima, minimeq;
propria voluntate: quæ in vlllo vn-
quam homine vel fuerit, vel futura
sit. Erat & Christi humanitas longè
liberrima solutissimaq; creatura: &
tamen tantam querimoniam, mise-
riam, dolorem propter peccatum,
hoc est propter omnia, quæ sunt
Deo contraria, pertulit, quantam ma-
ximam vlla creatura ferre potest.
Verum vbi libertatem sibi sic ven-
dicat homo, vt propter peccatum,
& ea quæ sunt Deo contraria, nul-
lam querimoniam, miseram' ve fe-
rat, sed omnium securus sit & ne-
gli-

gligens, velitq; se in hac vita ea esse
 conditione, qua fuit Christus post
 resurrectionem, &c. ibi non adest
 vera diuina libertas ex vero diuino
 lumine: sed adest naturalis, iniusta,
 falsa, errans, diabolicaq; libertas, ex
 naturali, falso, & errante lumine. Si
 non esset propria voluntas, nulla fo-
 ret proprietas. In regno cœlesti ni-
 hil est proprium: ideoq; est ibi plena
 copia, vera pax, omnisq; felicitas.
 Quòd si esset ibi quispiam, qui sibi
 proprietatem vendicaret eum oport-
 teret migrare ad inferos, diabolum-
 que fieri. At apud inferos vult quis-
 que propriam voluntatem habere:
 ideoq; est ibi omne infortunium
 & infelicitas, idemq; fit etiam in hac
 vita. Quòd si quis esset apud infe-
 ros, qui propriæ voluntatis & pro-
 prietatis expers fieret, is ab inferis
 ad cœleste regnum veniret.

Nunc est homo in hoc seculo in- *Homo*
 tet cœleste regnum & Orcum, po- *in hoc*
 testq; se conuertere ad vtrumlibet. *seculo*

Quò plus est enim proprietatis, eò *est inter*
 plus est orci & infœlicitatis: & quò *cœleste*
 minùs est propriæ voluntatis, eò mi *regnum*
 nus est orci, eoq; propiùs est cœleste *et orci.*

re-

THEOLOGIA

regnū . Quòd si posset homo in hoc seculo , propriæ voluntatis & proprietatis prorsus expers esse , solutusq; & liber , ex vero diuinoq; lumine , & re ipsa in eo statu maneret , is de cœlesti regno certus esset . Qui proprium aliquid habet , aut habere vult , aut libenter haberet , is est ipsemet proprius : qui verò proprij nihil habet , aut habere vult , nihilq; cupit habere , is solutus & liber , nulliusq; proprius est .

CAPVT LII.

*Cruce
Christi.*

QUË hîc scripta sunt , omnia docuit Christus longa vita , videlicet annis ferè 33 & dimidio , & paucis verbis , dū dicit : Sequere me . Ut verò eum aliquis sequatur , omnia ei relinquenda sunt . Nam ab illo quoq; relicta fuerunt omnia : & quidem ita relicta , vt à nullo vnquam magis vel relicta fuerint , vel relinquere possint . Præterea qui vult eum sequi , oportet vt crucem tollat : quæ quidem crux nihil aliud est , quàm vita Christi . Est enim hec amara crux omni naturæ . propterea dicit : Qui non

Mat. 16 c

*Mat. 10.
d. 16. d.*

re.

relinquit omnia, & crucem tollit, *Mar. 8 &*
 non est me dignus, non est meus di- *Luc. 9.*
 scipulus, neq; me sequitur. *c. 14. f.*

Sed libera, falsa natura, putat se
 omnia reliquisse, sed crucem non *Crucem*
 vult: dicitq; se eius satis habuisse, nec *caro re-*
 ea amplius egere: & fallitur. Si enim *pudiat.*
 crucem vnquam gustasset, nunquam
 posset eam relinquere. Qui credit in
 Christum, credat oportet omnia, quæ
 scripta sunt. Dicit Christus: Nemo *Ioa. 4. 4*
 venit ad patrem, nisi per me. Iã per-
 pende, quomodo per Christum ve- *Quomo-*
 niendum sit ad patrem: Debet homo *do per*
 seipsum, suaq; omnia intus & extra *Christũ*
 examinare, & ita se gerere & custo- *veniẽdũ*
 dire (quoad eius fieri potest) vt in *fit ad pa-*
 ipso nunquam intus existat, aut ma- *trem.*
 neat voluntas, aut cupiditas, amor
 aut existimatio, cogitatio aut volu-
 ptas, nisi quæ Deum deceat, & licita
 sit, perinde ac si Deus ipse esset ip-
 se homo. Atque vbi deprehen-
 ditur existere aliquid, quod Deum
 nõ deceat, licitũue sit, id extirpan-
 dum oppugnandumq; est cum-
 primũ, & quàm optimè fieri po-
 test. Idemq; faciendum est etiam ex-
 trà, in faciendo, aut non faciendo, in

THEOLOGIA

loquendo, tacendo, vigilando, dormiendo: denique in omnibus ritibus & moribus, quibus homo vel secum aut cum alijs, vel erga seipsum, aut erga alios fungitur. In his omnibus caueatur, ne quid aliud eueniat, neu se homo ad aliquid aliud conuertat, aut aliquid aliud in eo existere aut manere, vel intus vel extra audeat, neu quid aliud ab eo fiat, quã quòd Deo dignum sit, fieriq; ritè possit & liceat: perinde ac si Deus ipse, esset ipse homo. In huiusmodi homine quicquid est, aut esset, quicquid esset aut est intus, aut fieret extra, id est aut esset Dei, & homo est aut esset imitator vitæ Christi, quam nos vitam intelligere & eloqui possumus.

CAPVT LIII.

Christi imitatio **S**I quis igitur hanc vitã haberet, is iret & veniret per Christum ad patrem: esset enim imitator Christi: ideoq; cum Christo veniret ad patrem, & per Christum: essetq; verus seruus Christi. Nam qui eum sequitur (quemadmodum ipsemet dicit: *1oã. 12 d* Qui mihi seruire vult, me sequatur. quasi

quasi dicat: Qui me nō sequitur, mihi non seruit) qui, inquam, sic Christum sequitur, eiq; seruit, is eōdem intrat, vbi Christus est, videlicet ad patrē. Sic dicit ipse Dominus Christus, dum ait. Pater, volo, vt ibi ego sum, ibidem sit etiam seruus meus. *Ioā. 17 d*
Ioā. 10 a
 Hac via qui incedit, is per ianuā intrat in ouile, hoc est, in vitam æternam, eiq; ianitor aperit. Qui verò alia via incedit, conaturq; aut se posse arbitratur ad patrem aut ad æternam fœlicitatem venire, aliter quàm sic per Christum, is errat: non enim recta via incedit, neq; per rectā portam intrat. itaq; ei nō aperitur: quoniam fur est, & latro, quemadmodum dicit Christus.

Perpende igitur vtrūm per inordinatam libertatem, immunitatem, negligentiam, virtutem aut vitium, ordinem aut confusionem, & cætera, quemadmodū vos facile percipitis: vtrūm, inquam, sic recta via, aut ad rectam portā intretur, an secus. Hæc negligentia neq; in Christo fuit neq; in vllō verorū eius imitatorum est. *Ioā. 6. e*

Dicit item Christus: Nemo venit ad me, nisi trahente patre meo. iam hoc

T H E O L O G I A

hoc sic accipe: Patrem ego intelligo perfectum simplexq; bonum, quod omnia, & supra omnia est, et sine quo nullum verè bonum opus vnquam vel factum est, vel fiet. Et quia omnia est, necesse est, vt etiam & solum sit, et supra omnia. Nihil etiam eorum esse potest, quæ creatura, vt creatura, comprehendere aut intelligere valeat. Quicquid enim creatura, vt creatura, hoc est secundum suæ creationis conditionem, comprehendere aut intelligere potest, id aliquid est, hoc aut illud, & porro creatura est. Quòd si esset simplex perfectumq; bonum, aliquid, hoc aut illud, quod creatura intelligeret, non esset id omnia, neq; solum, nec item perfectum, ideoq; ne nominatur quidē. Putatur eorum nihil esse, quæ creatura suapte natura cōprehēdere, intelligere, cogitare aut nominare potest.

Cum hoc perfectum & innominatum in gignentem personam influit, in qua suum vnigenam filium, & seipsum gignat nominatur pater.

C A P V T L I I I I .

Con^a

Considera & perpēde, quomodo trahat pater ad Christum, videlicet hoc modo: cū animæ siue homini detegitur & patefit aliquid ab hoc perfecto bono, quasi vno mōto, aut vno raptu, gignitur in homine quædā cupiditas propinquandi perfecto bono, seq; cum eo coniungendi. Hæc cupiditas quātō maior est, tantō ei plura patefiunt: & quantō plura ei patefiunt, tantō plus cupit, & attrahitur. Sic trahitur & incitatur homo ad coniunctionem æterni boni. Atque hæc est patris attractio: atque ita docetur homo, videlicet ab eo ipso quod eum trahit: se videlicet ad cōiunctionem illam non posse venire, nisi per Christi vitam eò veniat: ita fit, vt illam ipsam vitam, de qua superius dictum est sibi asciscat.

Iam perpende hæc dicta duo, quæ dicit Christus. Vnum, Nemo venit ad patrem, nisi per me: hoc est per meam vitam, sicut antè dictum est. *Ioã. 14. e*
 Alterum: Nemo venit ad me, videlicet, vt vitam meam capeffat, & me sequatur, nisi monente, trahenteq; patre, hoc est simplici æternoq; bono. *Ioã. 6. e*
 de

Quomodo trahat pater ad filium, et vicissim filius ad patrem.

1. Cor.
13.6.

de quo dicit Paulus: Cùm venerit perfectum, abolebitur quicquid est ex parte. Cuius dicti sententia hæc est: in quo homine perfectum illud cognoscitur, inuenitur & sentitur, quantũ in hac vita fieri potest, huic homini videntur omnes creatæ res nihil esse præ hoc perfecto, sicuti re vera nihil sunt. Nã extra perfectum, & absq; perfecto, nullum est verum bonum, neq; verum esse. Qui igitur perfectum habet, aut cognoscit, & amat, is habet cognoscitq; iam omnia, & omne bonũ. Quorsum igitur ei plura, aut alia: aut quorsum ei partes, cum partes omnes in perfecto coniunctæ sint in vna essentia?

CAPVT LV.

QUOD hîc dictum est, id omne pertinet ad exteriorem vitam, estq; via & aditus quidã ad veram interiorem vitam. Atque interior secundum hanc incipit.

Quomodo sit

Deus omnia in homine.

Cùm vult homo perfectũ, quoad eius fieri potest, gustare, oēs res creatæ, atque adeo homo ipse, homini in nihilum redigitur: Quòd si verè intelligitur perfectum illud solum esse

eff
tu
or
pe
se
pe
se
ge
po
ne
de
fit
se
in
ho
ex
eff
ib
D
qu
vi
fa
æt
eff
ib
cu
m
ad

esse omnia, & supra omnia, cōsequitur hinc necessario, vt agnoscatur omne bonum esse duntaxat illius perfecti, non vllius creaturæ: vt essentia vitæ, cognitionis, scientiæ, potentia, & similibus. Deinde consequitur, vt homo nihil sibi arroget, non vitam, non essentiam, non potentiam, aut scientiam, actionem, aut actionis omissionem, nihil deniq; quod bonum nominari possit. Sic efficitur homo pauper, & in seipso ad nihilum redigitur: nec non in ipso, & cum ipso, omne aliquid, hoc est omnes res creatæ: tū demum existit vera interiorq; vita, & porro efficitur Deus ipse, ipse homo, ita vt ibi nihil sit amplius, quod non sit Deus, aut Dei: neq; sit ibi quicquam, quod sibi aliquid arroget. Ita fit, vt viuat, intelligat, possit, amet, velit, faciat, & omittat solus Deus: hoc est, æternum, vnum, perfectum, ita verè esse debet. Atq; vbi aliter est, posset ibi melius & rectius se res habere.

Etenim bonum opus, & aditus, si curetur vt optimum est, sit charrissimum: & optimum eligatur, eique adhæreatur & cum eo sese coniungat

*Quid
optimū
sit in
creatu-
ris.*

gat homo, primū in creaturis. Sed quid est optimum in creaturis? Illud videlicet, vbi æternum perfectūq; bonum, nec non sua, quæ eius propria sunt, maximè elucet, operatur, cognoscitur, & amatur. Quid autem est id quod Dei est, eiusq; proprium est? Dico id omne illud esse, quod rectè & verè bonum vocatur, nominariq; potest. Cū homo in creaturis sic adheret ei, quod optimū cognosci potest, & in eo manet, neq; retrocedit, fit vt porrò veniat ad quiddam melius: itemq; ad aliud etiam melius, eò vsq; vt homo intelligat, sentiatq; æternum illud, vnum & perfectum, esse immensè & infinitè, supra omne creatum bonum.

CAPVT LVI.

*Deus so-
lus amā-
tus &
honorā-
tus.*

Igitur si quod optimum est, idem maximè amari debet, & si id homo sequitur, debet profectò æternū illud vnicum bonum, supra omnia & solum amari, eiq; soli adhærere debet homo, & se ei, quoad eius fieri potest, cōiungere, si & eterno vnico bono omne bonū acceptum ferendum est, sicut meritò & verè est: eidem etiā iure & verè acceptū ferenda

dum est initium, progressio, & ad finem perductio: idemq; ei imputandum & adiudicandum est, ita vt homini, siue creaturæ nihil restet, ita verè debet esse. Quicquid contrà dicatur & occinatur, sic venitur ad veram interiorē vitam. Quorsum deinde euasura sit res, aut quid sit ibi patefaciendum, aut qualis hæc vita sit futura, nemo eloquitur & explicat, nec vnquam vel ore enūciatum, vel corde cogitatum aut cognitum fuit, qualis sit huiusmodi vita.

Hac longa, hæctenus scripta oratione, breuiter comprehensum est, quo pacto iure & verè fieri debeat, vt in homine nihil sit, quod sibi quicquā arroget, aut quicquam velit & cupiat, aut amet, aut suspiciat, excepto duntaxat Deo, & diuinitate: hoc est, æterno, perfecto, vnicoq; bono. Quòd si quid est in homine, quod sibi arroget aut velit, existimet aut cupiat, vel aliud vel plus quàm æternum bonum, id nimium & vitium est.

Aliud breue dictum: Si potest homo eò peruenire, vt sit id Deo, quod homini sua manus est, eo esto con-

G ten.

Peroratio.

zentus . Atque hoc verè fieri debet, idque meritò & verè debent Deo omnes animantes , præsertim ratione prædite, & maximè homo. Hoc ex eis percipite, quæ superius scripta habetis.

*Cauèda
est li-
bertas
sarnalis*

Hoc etiam memoriæ commenda-
dum est : Postquàm eò usq; pro-
gressus est homo , vt sibi hùc perue-
nisse videatur, tempus est vt prospiciat, ne tum diabolus cineres ibi se-
rat, ita vt naturam suam, tranquillitatem, quietem, pacem & voluptatem, in eo quærat & capiat, & in stultam inordinatamq; libertatē & negligentiam labatur : id quod à vera illa diuina vita alienum omnino, & remotum est . Hoc accidit homini, qui non intrauit, neque intrare vult recta via, & ad rectam ianuam , hoc est, per Christum , sicut antè dictum est: vultque , aut se posse putat, aliter, aut alià via venire ad summam veritatem : aut se scilicet eò iam peruenisse arbitratur, antequàm verè peruenierit . Patet hoc ex Christi testimonio, qui dicit: Qui alià intrare vult , quàm per me , is nunquàm rectè intrat, aut ad summam veritatem

Ioã. 10 a

ter
ne
fo
fa

tem peruenit: sed fur est, & latro.

Vt nos à nobisipsis discedamus &
nostræ ipsorum voluntati mortui,
soli Deo, & eius voluntati viuamus,
faxit Deus, per eum, qui voluntatem
suam patri suo cælesti tradidit:

qui uiuit & regnat cum patre,

in vnitate sancti spiritus,

in perfecta trinitate

in sempiternum

A M E N,

..

G 2

GRA